

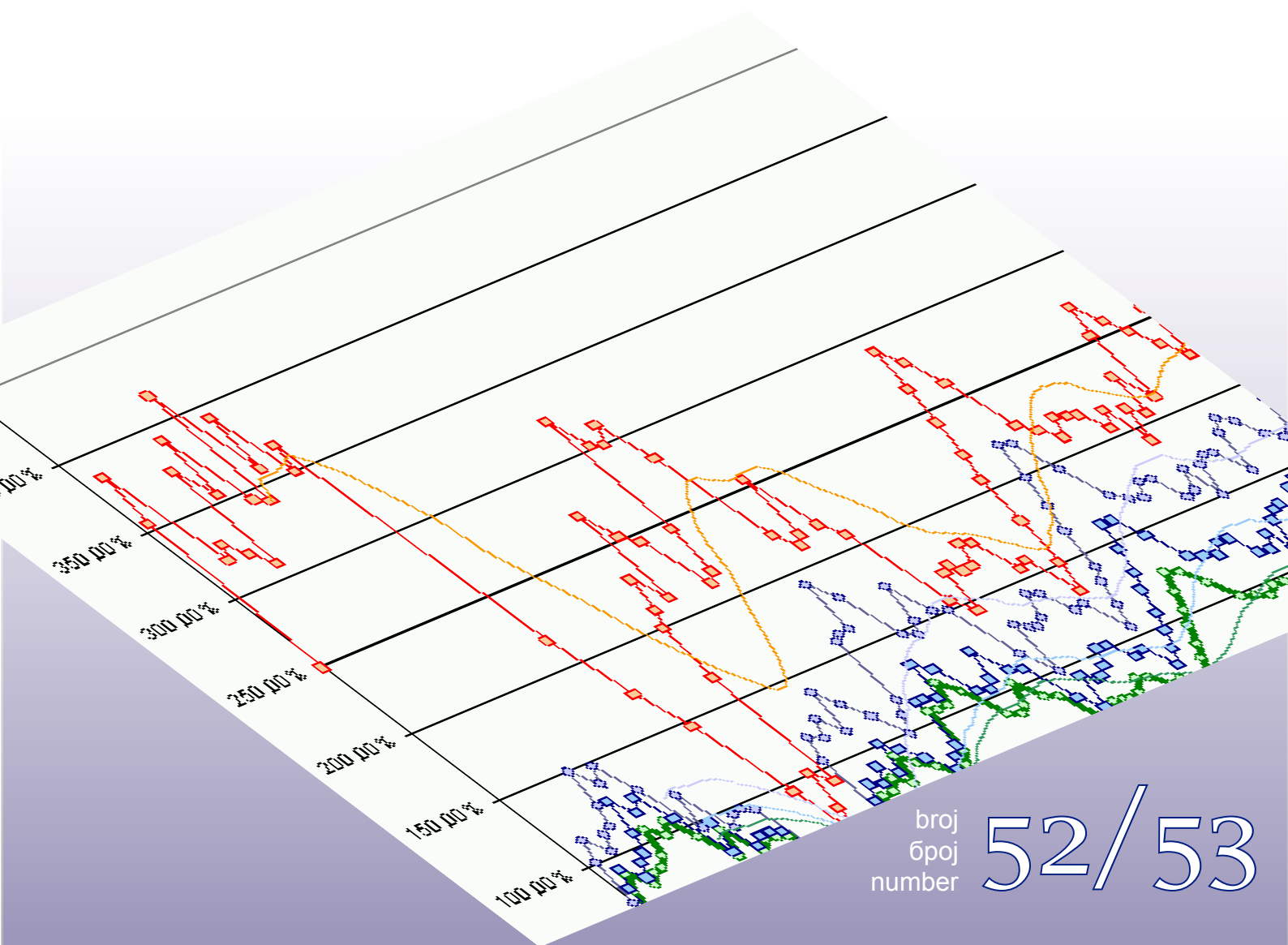
Bosna i Hercegovina
Odjeljenje za makroekonomsku analizu
Upravnog odbora Uprave za indirektno-
neizravno oporezivanje

Босна и Херцеговина
Одјељење за макроекономску анализу
Управног одбора Управе за indirektno-
опорезивање

Macroeconomic Unit of the Governing Board of the Indirect Tax Authority

Oma Bilten

broj
број
number

52/53

Novembar/Decembar 2009 • Studeni/Prosinac 2009
Новембар/Децембар 2009 • November/December 2009

Uz dvobroj...

Pred konac svake godine svi vrše inventuru, građani, kompanije, države, sumirajući uspjehe i neuspjehe u godini koja je na isteku. Dešavanja u ekonomiji u BiH u 2009.godini pokazuju da, za razliku od nekih razvijenih zemalja, još ne možemo podvući crtu, sagledati negativne efekte i izjaviti da je kriza za nama. Da li smo blizu konca recesije ili vrhunac krize tek dolazi ostaje da se vidi u prvom kvartalu 2010.godine. Kretanja u naplati prihoda od neizravnih poreza posljednjih nekoliko mjeseci pokazuju blagi oporavak, posebno u listopadu. Međutim, potreban je oprez kod izvođenja zaključaka. S jedne strane, evidentan je porast prihoda od trošarina i putarine u drugoj polovici 2009. zbog primjene novog Zakona o trošarinama, no, postoji i metodološko obrazloženje koje objašnjava barem jedan dio takvih kretanja. Druga polovica 2008.godine, a posebno četvrti kvartal, zbog početka djelovanja krize imaju nižu osnovicu za usporedbu sa istim razdobljem 2009. nego što je slučaj sa prvom polovicom 2008.godine kada se desio nagli porast cijena energenata, hrane i sirovina. Na koncu, već 1.1.2010. stupa na snagu novo povećanje stope trošarine na cigarete, sukladno dinamici harmonizacije utvrđene Zakonom, što će svakako utjecati na redefiniranje poslovne politike kompanija iz duhanskog sektora pred izmjenu stopa, a time i na visinu prihoda od neizravnih poreza u 2009. Pored analize kretanja naplate neizravnih poreza dajemo i redoviti pregled vanjskotrgovinske razmjene BiH. Raduje nas da možemo izložiti i komentar eksperta Vanjskotrgovinske komore BiH o efektima globalne krize na vanjskotrgovinsku poziciju BiH. U ovom broju biltena dajemo i analize utjecaja oscilacija u naplati neizravnih poreza na financiranje lokalnih zajednica, kao i pregled novih trendova oporezivanja u EU i svijetu.

dr.sc. Dinka Antić
šef Odjeljenja

Sadržaj:

Naplata neizravnih poreza: siječanj – listopad 2009	2
Prihodi od neizravnih poreza u općinama FBiH – prvi efekti fiskalnog izjednačavanja	6
Robna razmjena za razdoblje siječanj - listopad 2009.godine	12
Analiza vanjskotrgovinske razmjene (I – X 2009)	16
Novi trendovi oporezivanja u Europskoj uniji i Sjedinjenim Američkim Državama	19
Iz rada Upravnog odbora UNO	24
Konsolidirani izvještaji: JR, entiteti, I-X 2009	26
Konsolidirani izvještaji: BiH, Brčko, entiteti, županije, I-IX 2009	28
Konsolidirani izvještaji: BiH, Brčko, entiteti, županije, općine, izvanproračunski fondovi, I-IX 2009	29
Konsolidirani izvještaji: Županije	30

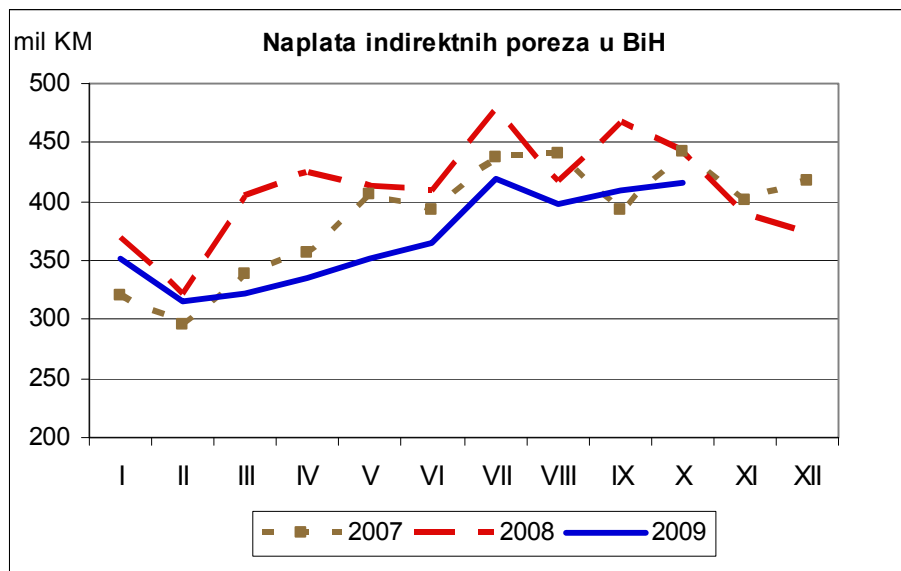
tehnička obrada : Sulejman Hasanović, IT suradnik
prijevod : Edin Smailhodžić

Banja Luka: Bana Lazarevića, 78 000 Banja Luka, Tel/fax: +387 51 335 350, E-mail: oma@UNO.gov.ba
Sarajevo:Đoke Mazalića 5, 71 000 Sarajevo, Tel:+387 33 279 553, Fax:+387 33 279 625, Web: www.oma.UNO.gov.ba

Naplata neizravnih poreza: siječanj – listopad 2009

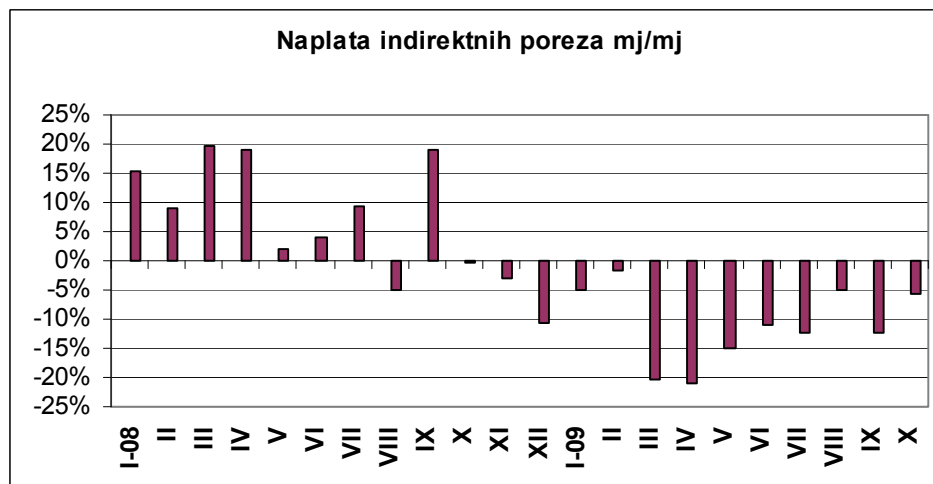
(pripremila: dr.sc. Dinka Antić)

U proteklih deset mjeseci Uprava za neizravno oporezivanje (UNO) je nakon odbitka povrata naplatila 3,691¹ mlrd KM neizravnih poreza ili za 11,42% manje nego u istom razdoblju prošle godine.

Grafikon 1

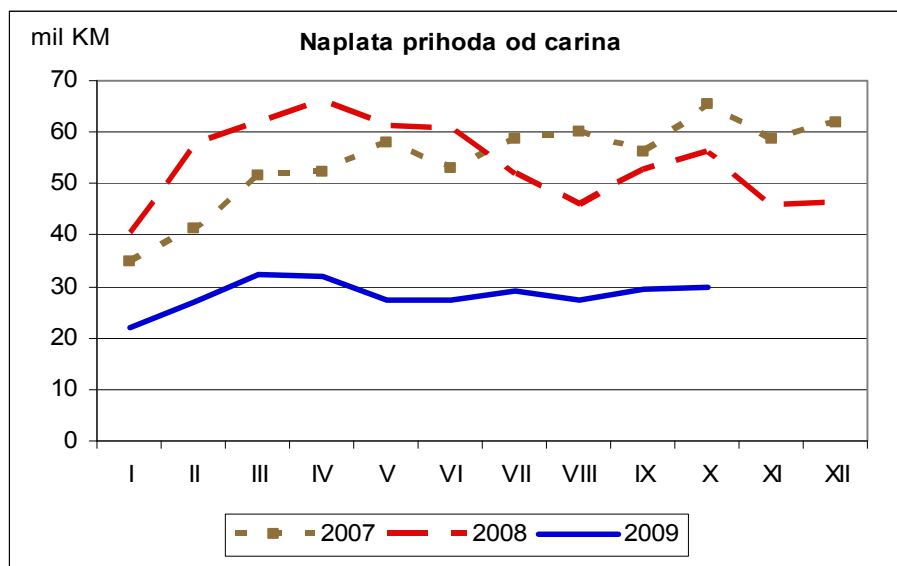
U odnosu na negativne trendove proteklih mjeseci u listopadu je zabilježeno blago poboljšanje u naplati, te je mjereno u odnosu na listopad 2008. naplaćeno prihoda manje 5,71%.

Grafikon 2

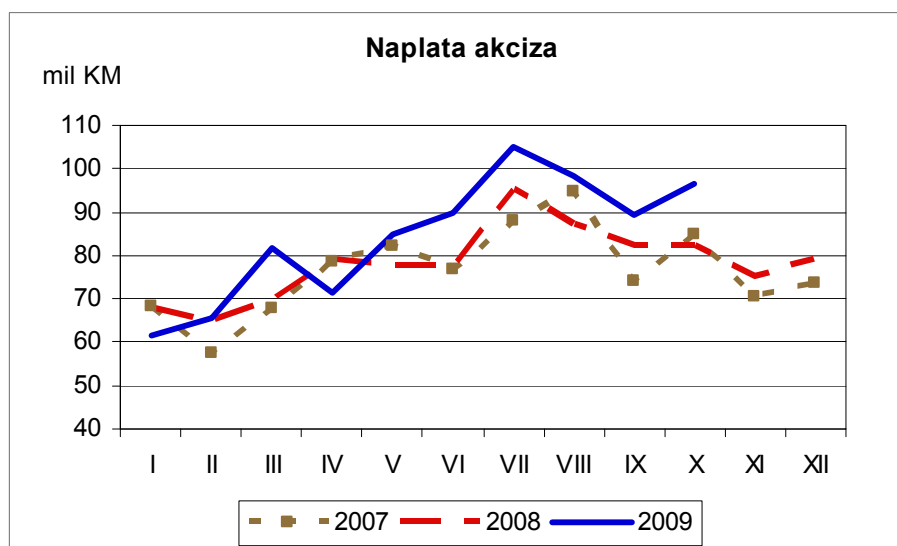
¹ Iznos uključuje i neusklađene prihode u visini od 8,75 mil KM, koji neće biti uzeti kod analize naplate po vrstama prihoda.

Očekivano prihodi od carina su zbog primjene Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju su manji za 47%. Pored efekta SSP na pad prihoda od carina je utjecalo i smanjenje privrednih aktivnosti u zemlji i potrošnje koja se realizira iz uvoza zbog utjecaja svjetske ekonomske krize.

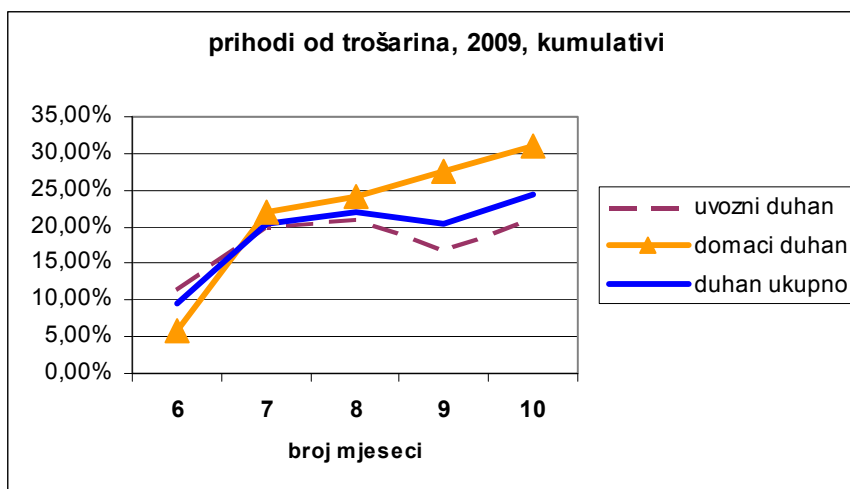

Grafikon 3

Nasuprot prihodima od carine, prihodi od trošarina su u odnosu na period siječanj – listopad 2008 porasli za 7.7%. Porast prihoda je rezultat uvođenja novih stopa trošarina na cigarete od srpnja 2009.godine. Međutim, porast prihoda od trošarina na cigarete je bio evidentan još u drugom kvartalu 2009., što se može objasniti poslovnom politikom i pozicioniranjem kompanija iz duhanske industrije na tržištu prije stupanja na snagu novog Zakona o trošarinama.

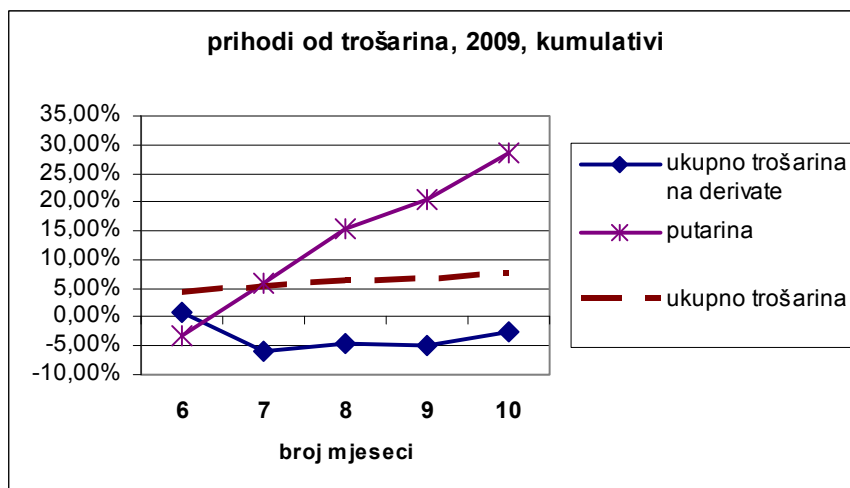

Grafikon 4

Grafikon 5

S obzirom na kratak rok primjene novog Zakona, te na činjenicu da će 1.1.2010. stopa posebne trošarine biti povećana u odnosu na sadašnju Odjeljenje će u narednom razdoblju pripremiti detaljniju analizu efekta novog Zakona o trošarinama na prihode i strukturu potrošnje cigareta, te analizu realizacije predviđene dinamike usklađivanja sa minimalnim standardima EU u ovoj oblasti. Novi Zakon o trošarinama je donio i povećanje stope putarine iz maloprodajne cijene naftnih derivata. Porast stope putarine za 66% je donio i visok porast prihoda od putarine od 28,5% za deset mjeseci 2009.godine. Porast prihoda nije proporcionalan porastu stope budući da su uvoz i potrošnja energenata smanjeni zbog smanjenja ekonomske aktivnosti kompanija i pada životnog standarda građana BiH.

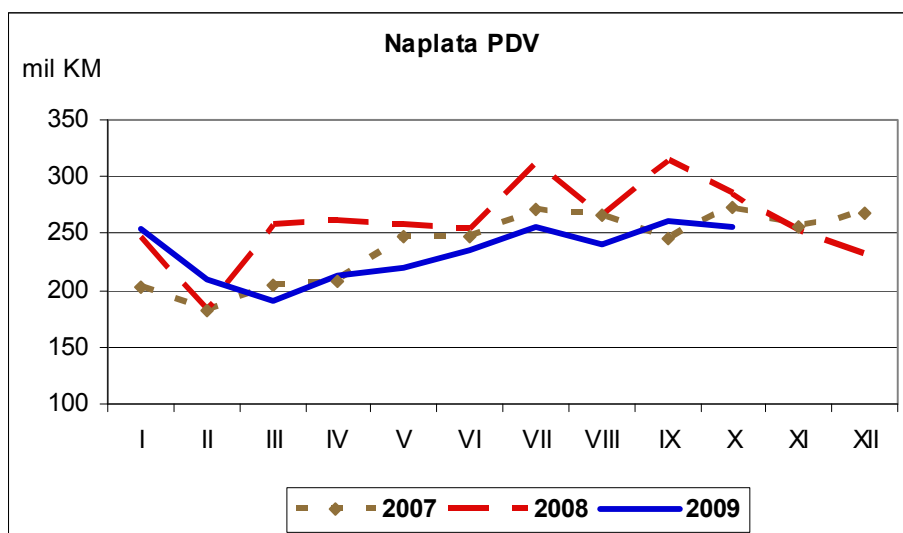

Grafikon 6

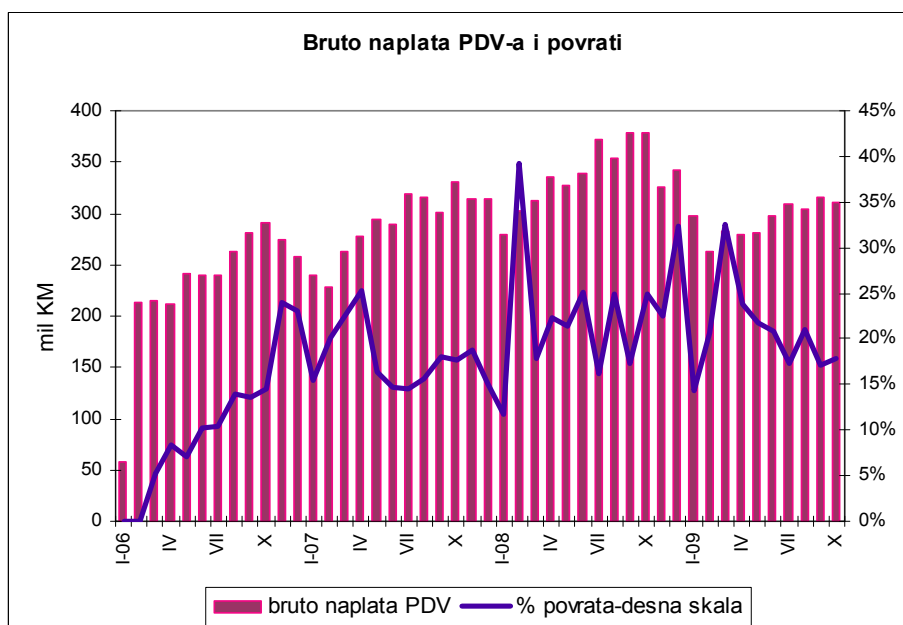
Za razliku od prihoda od trošarina na cigarete prihodi od trošarina na ostale trošarinske proizvode su niži nego u istom razdoblju 2008.godine:

	I-X 2009
derivati nafte	-2.51%
kava	-3.55%
alkohol, pivo, alkoholna i bezalkoholna pića	-4.63%

S obzirom na činjenicu da je PDV ima najveći udjel u prihodima od neizravnih poreza visina prihoda od PDV determinira kretanje naplate ukupnih neizravnih poreza. Bruto prihodi od PDV za deset mjeseci 2009.godine su za 13% manji od bruto naplaćenog PDV-a u istom razdoblju prošle godine, dok je neto PDV manji za 11,3%. Razlozi za pad prihoda nalaze se u primjeni SSP i globalnoj ekonomskoj krizi koja je dovela do značajnog pada svih vidova potrošnje u BiH. Nešto manji pad neto PDV-a u odnosu na pad bruto PDV-a pokazuje pad povrata PDV-a uzrokovan padom ulaganja i izvoza.

Grafikon 7

Grafikon 8

Prihodi od neizravnih poreza u općinama FBiH – prvi efekti fiskalnog izjednačavanja

(piše: Aleksandra Regoje, makroekonomista u Odjeljenju)

Prema konsolidiranom izvještaju svih razina vlade u BiH, prihodi od neizravnih poreza čine skoro polovicu njenih poreznih prihoda.² Ukoliko iz konsolidiranog izvještaja izdvojimo izvanproračunske fondove, onda taj iznos dostiže ogromnih 81,7%. Situacija se ne razlikuje bitno ni na lokalnoj razini. Kod općina u Republici Srpskoj preko 80% poreznih prihoda potiče od neizravnih poreza, dok je kod federalnih općina taj pokazatelj nešto niži. Ako, zbog posebnog načina raspodjele i evidentiranja, izuzmemo sarajevske općine, onda navedeni pokazatelj iznosi oko 60%.

Veliki udjel neizravnih poreza u sredstvima financiranja lokalnih jedinica vlasti naglašava značaj njihovog što efikasnijeg planiranja. Zakonom o pripadnosti javnih prihoda u FBiH iz 2006. godine određen je „lokalni udjel“ u prihodima od neizravnih poreza FBiH, koji je prije toga bio reguliran različitim županijskim propisima. Pored jedinstvenog i transparentnog reguliranja općinskih prihoda, još jedna novina koju je donio ovaj Zakon je i postupno uvođenje fiskalnog izjednačavanja. Osnovni cilj fiskalnog izjednačavanja je tzv „jednako tretiranje jednakih“, odnosno pružanje iste kvalitete javnih usluga svim stanovnicima bez obzira gdje oni žive.

O mehanizmu izjednačavanja općinskih prihoda i njihovoj strukturi bilo je više riječi u Biltenu br. 28/29 iz prosinca 2007.godine. U to vrijeme je, međutim, bilo suviše rano za sagledavanje prvih efekta uvođenja formule za fiskalno izjednačavanje. Sada, nakon skoro četiri godine od uvođenja nove formule raspodjele, možemo analizirati njen dosadašnji utjecaj na visinu prihoda svake općine pojedinačno.

Raspodjela prihoda od neizravnih poreza općinama u FBiH

Počev od 2006. godine općinama pripada 8,42% prihoda sa Jedinstvenog računa UNO koji pripadaju FBiH, nakon izdvojenih sredstava za financiranje vanjskog duga. Taj iznos se općinama raspoređuje po koeficijentima raspodjele, koji se svake godine unaprijed izračunaju za svaku pojedinu općinu i objave u „Uputstvu o određivanju udjela županija, jedinica lokalne samouprave i nadležnih županijskih organa za ceste u prihodima od neizravnih poreza i načinu raspoređivanja tih prihoda“.³ Koeficijenti raspodjele se računaju na osnovu formule koja je zasnovana na: broju stanovnika (68%) i površini općine (5%), broju učenika u osnovnom obrazovanju (20%) i razini razvijenosti općine (7%). Formula sadrži i koeficijente za rashodovne potrebe općina čiji broj stanovnika prijelazi 60.000, te za općine koje su odgovorne za materijalne troškove osnovnih škola. Da bi se izbjegli proračunski šokovi, formula se uvodi postupno, tijekom šestogodišnjeg razdoblja. U toku prijelaznog razdoblja, pored navedenih parametara, na raspodjelu utječe i historijski udjel prihoda od poreza na promet općine u prihodima od poreza na promet svih općina. Raspodjela je u prijelaznom razdoblju koncipirana tako da ponder udjela u prihodima od poreza na promet tijekom vremena opada, dok ponder udjela koji općina ima nakon primjene formule za raspodjelu postupno raste, i na kraju šestogodišnjeg razdoblja iznosi 1.⁴

U nastavku ćemo promatrati dinamiku prihoda od neizravnih poreza općina u FBiH nakon isteka skoro dvije trećine prijelaznog razdoblja. Pored izmjene koeficijenata raspodjele, na visinu raspoređenih prihoda svake pojedine općine, imala je značajan utjecaj i dinamika ukupno naplaćenih prihoda na Jedinstveni račun UNO. Pri tome je veoma bitno napomenuti da su ukupni prihodi koji pripadaju općinama sa Jedinstvenog računa jedinično elastični na neto raspoređena sredstva FBiH (nakon izdvajanja sredstava za otplatu vanjskog duga), a nisu jedinično elastični na bruto naplatu ukupnih prihoda od neizravnih poreza.

² <http://www.oma.uino.gov.ba/publikacije/2009BiHDrzavaEntitetiBDKantoniOpcine.xls>

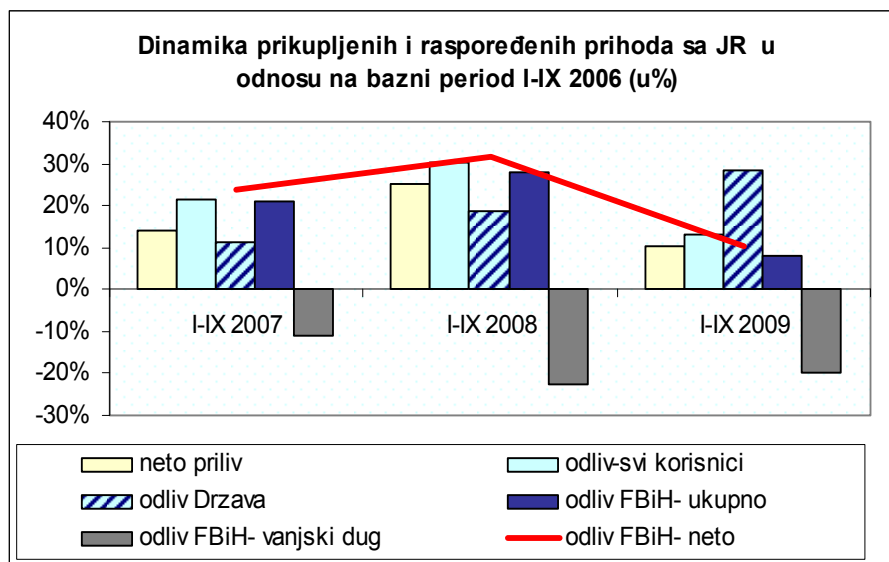
³ „Službene novine FBiH“ br. 29/06, 73/07 i 73/08

⁴ Više o formuli raspodjele u Biltenu 28/29

Neto naplaćeni prihodi na JR od I-IX 2009. godine veći su za 10,26%, u odnosu na isto razdoblje bazne 2006. godine. Sa druge strane, odgovarajući pokazatelj ukupno raspoređenih prihoda svim korisnicima (Institucije BiH, FBiH, RS, Brčko) za navedeo i razdoblje iznosi 13,25%. To se prvenstveno može objasniti specifičnostima isplate povrata i izdvajanja na račun rezervi UNO u 2006. godini, koja je ujedno bila i godina uvođenja poreza na dodanu vrijednost (PDV). U navedenoj godini se na račun rezervi izdvajao fiksni iznos sredstava od bruto naplaćenih prihoda (10%), koji je, zbog tadašnje suspenzije isplate povrata za obveznike koji nisu bili pretežni izvoznici, bio viši od procenta isplaćenih povrata u bruto prihodima dane godine. Stoga je, na kraju 2006. godine, na računu rezervi ostao neraspoređen određeni iznos sredstava koji je raspodjeljen u narednoj godini. Prema tome, osnovica „ukupno raspoređeni prihodi“ iz bazne 2006. godine niža je od osnovice za poređenje „neto naplaćeni prihodi“ date godine.

Pored bruto naplate prihoda na JR UNO, na visinu neto raspoređenih sredstava FBiH utječe:

- Dinamika isplate povrata poreznim obveznicima,
- Visina Proračuna institucija BiH,
- Koeficijent raspodjele prihoda za FBiH, i
- Visine otplate vanjskog duga FBiH sa JR.

Grafikon 1.

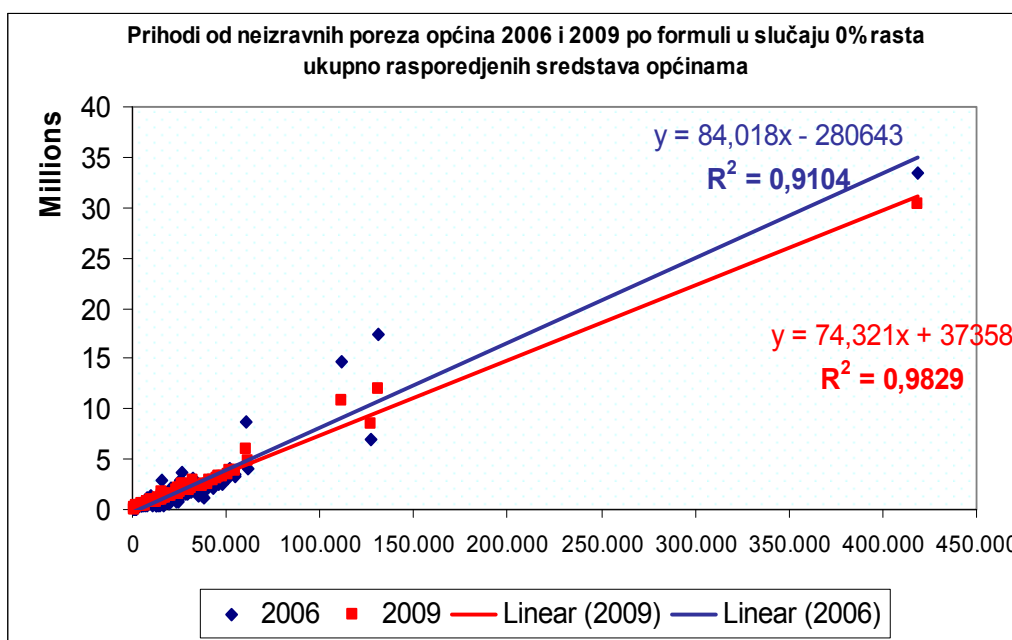
Najprije ćemo promatrati dinamiku općinskih prihoda po koeficijentima za raspodjelu prihoda sa JR UNO, pod pretpostavkom nultog rasta ukupno raspoređenih prihoda svim općinama u odnosu na baznu 2006. godinu, a zatim ćemo u analizu uključiti efekte variranja ukupno raspoređenih prihoda.

Ono što je potrebno napomenuti je da, pored navedenih 8,42% neto raspoređenih sredstava FBiH, **općinama pripada i dio prihoda sa JR koji pripadaju direkcijama za ceste, koji neće biti razmatrani** u ovom prilogu.⁵

⁵ Raspoređivanje sredstava koji pripadaju direkcijama za ceste vrši se 40% na račun Direkcije za ceste FBiH i na račun županijskih direkcija za ceste 60%, s tim da se udio nadležnih županijskih direkcija za ceste utvrđuje u skladu sa Uputstvom o određivanju županija, jedinica lokalne samouprave i nadležnih županijskih organa za ceste u prihodima od neizravnih poreza i načinu raspoređivanja tih prihoda. Županijske direkcije za ceste usmjeravaju 42% sredstava na račun općinskih organa, što čini 25% ukupno doznačenih sredstava („Sl. Novine FBiH“ 29/06).

1) Dinamika prihoda pojedinih općina u slučaju stagnacije ukupno raspoređenih prihoda općinama u razdoblju 2006-2009.g⁶

Grafikon 2. pokazuje dijagram rasturanja općinskih prihoda po formuli u 2006. i 2009. godini u odnosu na broj stanovnika, pod uvjetom nultog rasta ukupno raspoređenih sredstava općinama. Koeficijent determinacije u tom slučaju raste sa 0,91 na 0,98, što znači da je uvjetovanost neizravnih poreza brojem stanovnika općine veoma značajna, te da ima trend rasta. Linija trenda za 2009. godinu zatvara oštiji ugao sa apscisom u odnosu na liniju trenda iz bazne godine, jer najveći broj urbanijih općina fiskalnim izjednačavanjem dobija manje prihoda nego u baznoj godini.

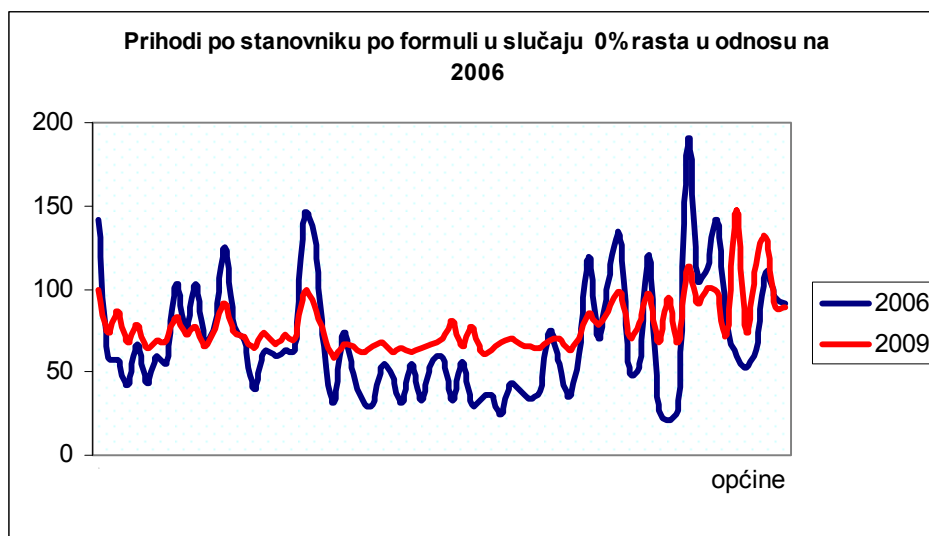

Grafikon 2.⁷

Ako promatramo prihode od neizravnih poreza po stanovniku općine (grafikon 3), možemo zaključiti da dolazi do njihovog postupnog ujednačavanja. Prihodi od neizravnih poreza u baznoj godini kretali su se od 21 do 190 KM po stanovniku, dok se po formuli izračunani prihodi za 2009. godinu kreću od 59 do 147 KM po stanovniku.

⁶ Prihodi općina izračunati su po osnovu koeficijenata doznačavanja pojedinim općinama objavljenim u „Službenim novinama FBiH“ br.29/06, 73/07 i 73/08.

⁷ Sarajevske općine promatraju se kao jedna (zbrojen broj stanovnika), jer se i koeficijent raspodjele objavljuje u zbirnom iznosu.

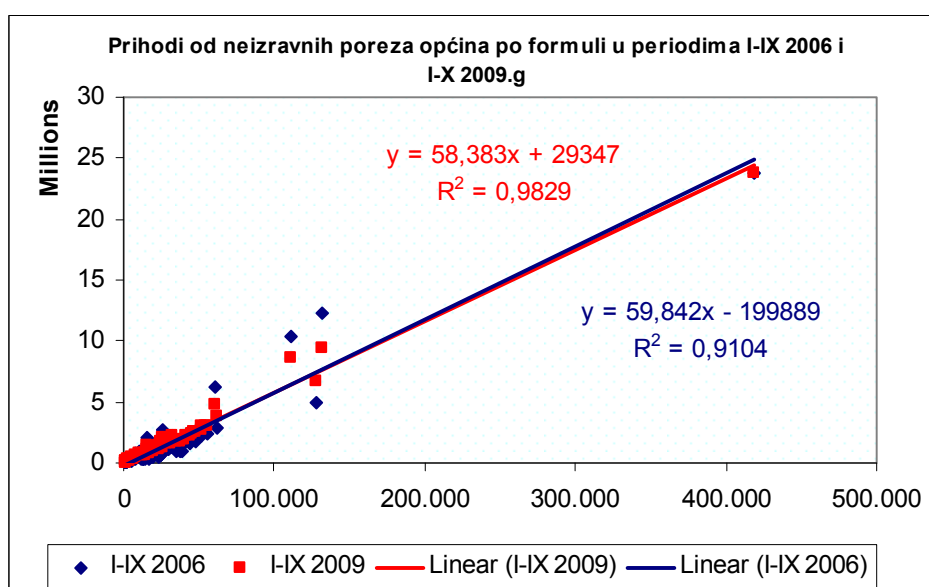

Grafikon 3.

2) Dinamika prihoda pojedinih općina u slučaju variranja ukupno raspoređenih prihoda općinama u razdoblju 2006-2009.g

U ovom dijelu ćemo promatrati dinamiku prihoda pojedinih općina u razdoblju I-IX 2009. godine u odnosu na isto razdoblje u bazne 2006. godine, obzirom da u vrijeme izrade ovog priloga raspoložemo podacima o raspoređenim prihodima za navedeno razdoblje tekuće godine.

Grafikon br. 4. prikazuje dijagram rasturanja općinskih prihoda po formuli u 2006. i 2009. godini u odnosu na broj stanovnika, uzimajući u obzir rast ukupno raspoređenih sredstava općinama u navedenom periodu.

Grafikon 4.

Koeficijenti determinacije su, naravno, isti kao i u slučaju nultog rasta ukupno raspoređenih prihoda, pa ih nije potrebno ponovo komentirati. *Intercept*⁸ i *slope*⁹ (parametri jednačine trenda) su različiti.¹⁰ Da su u analizu uzeti podaci za čitavu godinu, kao u slučaju nultog rasta raspoređenih prihoda, *intercept* i *slope* za 2006. godinu bili bi jednaki onim iz grafikona 2, dok bi njihov rast za 2009. godinu odgovarao rastu ukupno raspoređenih prihoda 2009/2006.

Za razliku od primjera u kojem se polazi od pretpostavke nultog rasta ukupno raspoređenih prihoda kada je *slope* (kut) linije trenda u odnosu na apscisu veći u 2006. nego u 2009. godini, u ovom slučaju su oni skoro jednaki jer je rast ukupno raspoređenih prihoda uglavnom nivelirao gubitke prihoda urbanijih općina po osnovu nove formule raspodjele.

Da li je rast ukupno raspoređenih prihoda u razdoblju I-IX 2009 u odnosu na I-IX 2006.g. nivelirao pad prihoda po osnovu formule za sve općine? Izračunajmo prvo koliki je rast/pad ukupno raspoređenih prihoda potreban da bi općini bio raspoređen jednak apsolutni iznos prihoda od neizravnih poreza u nekoj godini n u odnosu na baznu godinu. Označimo ukupno raspoređena sredstva, koeficijente i pripadajuće prihode općinama na slijedeći način:

R_0 – Ukupna sredstva za raspodjelu općinama 2006. godine

R_n – Ukupna sredstva za raspodjelu općinama godine n

K_0 – Koeficijent raspodjele određenoj općini za 2006. godinu

K_n – Koeficijent raspodjele određenoj općini za godinu n

P_0 – Prihodi općine u 2006. godini raspoređeni po koeficijentu K_0

P_n – Prihodi općine u godini n raspoređeni po koeficijentu K_n

$I_{n/0}$ – Indeks rasta raspoređenih prihoda $(R_n / R_0) * 100$

$$(1) K_0 * R_0 = P_0 ;$$

$$(2) K_n * R_n = P_n ;$$

$$(3) R_n = R_0 * I_{n/0} / 100$$

Ako pođemo od uvjeta da se raspoređeni prihodi općine ne mijenjaju: $P_0 = P_n$, pa na osnovu toga izjednačimo lijeve strane jednadžbi (1) i (2), dobićemo sljedeće:

$$(4) K_0 * R_0 = K_n * R_n ;$$

Zamijenimo u jednadžbi (4) R_n sa $R_0 * I_{n/0} / 100$ iz jednadžbe (3):

$$(5) K_0 * R_0 = K_n * R_0 * I_{n/0} / 100$$

$$(6) K_0 = K_n * I_{n/0} / 100$$

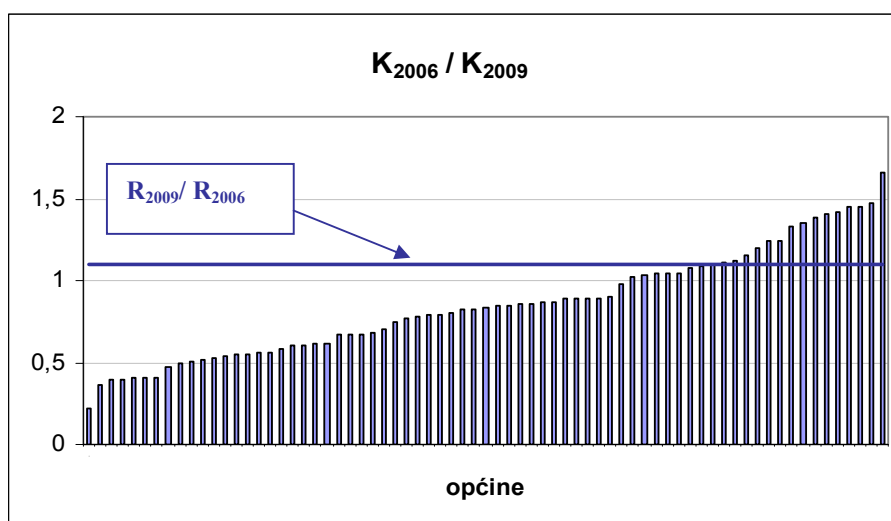
$$(7) I_{n/0} = (K_0 / K_n) * 100$$

Što znači da je za održavanje istog apsolutnog iznosa raspoređenih prihoda općini po koeficijentu u baznoj godini i godini n potrebno da rast/pad ukupno raspoređenih prihoda bude jednak odnosu koeficijenta raspodjele iz bazne i godine n.

⁸ Odsječak na ordinati za nultu vrijednost parametra x

⁹ Tangens kuta koji zaklapa linija trenda sa apscisom

¹⁰ U jednadžbi za 2006. godinu su oba niži za 28,77%, koliko su niži i prihodi u prva tri kvartala u odnosu na godišnje prihode. U jednadžbi za 2009. godinu su oba niža za 21,46%, što odgovara iznosima koji bi se dobili kada bi se *intercept* i *slope* iz grafikona 1. pomnožili udjelom prihoda prva tri kvartala u godišnjim prihodima 2006. godine i sa rastom prihoda I-IX 2009/I-IX 2006.

Grafikon 5.

To znači da je u svim općinama kojima je K_{2006} / K_{2009} **iznad** rasta ukupno raspoređenih prihoda (R_{2009} / R_{2006}) zabilježen pad prihoda od neizravnih poreza I-IX 2009 u odnosu na I-IX 2006. godine. Iz grafikona br. 5 se vidi da postoji nekoliko općina kod kojih rast ukupno raspoređenih prihoda nije bio dovoljan da bi se održao apsolutni iznos raspoređenih sredstava u razdoblju I-IX 2009 po formuli kao u I-IX bazni 2006. godine. Za općinu kojoj je najviše umanjen koeficijent za 2009. godinu u odnosu na bazni, taj pokazatelj K_{2006} / K_{2009} iznosi 1,66, što znači da je bio potreban rast prihoda od 66% (2009 / 2006) kako nijedna općina ne bi zabilježila pad doznačenih prihoda po formuli.

Svim našim suradnicima u ministarstvima financija BiH, Federacije

BiH, Republike Srpske, Brčko Distrikta, županija, općina i

vanproračunskih fondova,

kao i svim čitateljima, želimo sretnu i uspješnu

Novu 2010. godinu

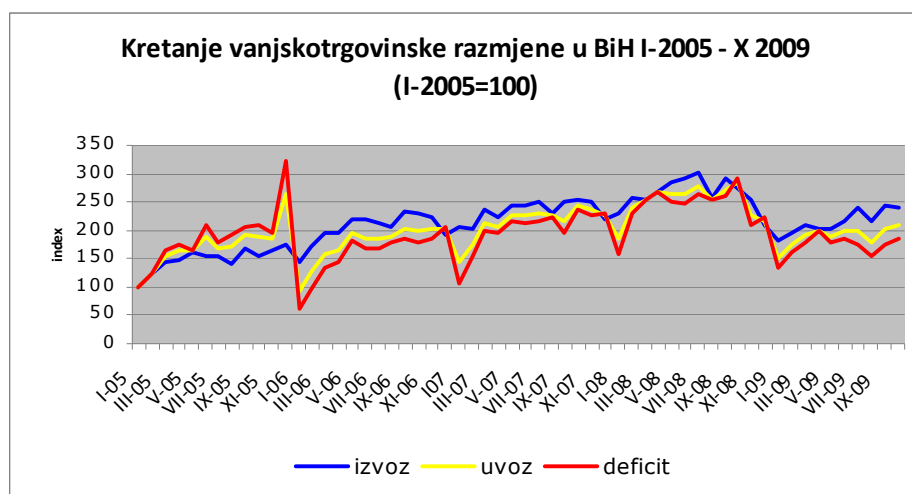
Robna razmjena za razdoblje siječanj - listopad 2009.godine

(pripremila: Mirela Kadić)

Analiza robne razmjene u razdoblju siječanj - listopad 2009.godine predstavlja nastavak analiza objavljenih u prethodnim brojevima biltena Odjeljenja. Kao i u posljednjem broju, naglasak ćemo staviti na utjecaj trenutnih globalnih ekonomskih kretanja na robnu razmjenu BiH s inozemstvom. Za potrebe ovog osvrta promatrat ćemo prvih deset mjeseci tekuće godine i isto razdoblje u prethodne tri godine.

Glavna kretanja u vanjskotrgovinskoj razmjeni

Grafikon 1. pokazuje nam glavna kretanja u robnoj razmjeni u razdoblju siječanj 2005-listopad 2009, gdje siječanj 2005.godine predstavlja bazu. U razdoblje je uključena i 2005.godina, kao godina koja je prethodila uvođenju PDV na fiskalnom prostoru BiH, odnosno kao godina značajnih distorzivnih kretanja glavnih makroekonomskih agregata. Kako vidimo na grafikonu 1, kraj 2008.godine i početak 2009, donosi signifikantan pad obujma robne razmjene, kako izvoza (20,72%), tako i uvoza (čak 26,31%). Zabilježen je i pad trgovinskog deficita od preko 30% za prvih deset mjeseci ove godine u usporedbi s istim razdobljem prošle godine. No, smanjenje deficita najvećim dijelom rezultat je najveće kontrakcije svjetske trgovine od 1930. do sad, a ne rezultat povećanja tržišnog udjela našeg izvoza na inozemnom tržištu.

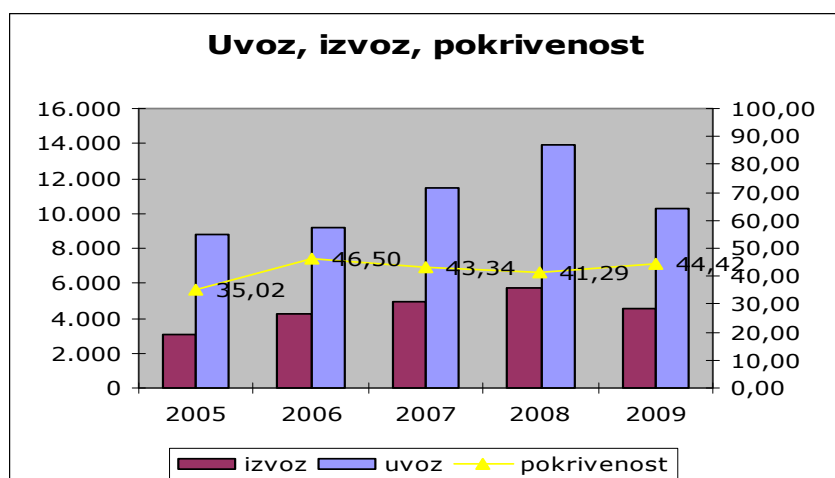

Grafikon 1

Tablica 1

	2006/2005	2007/2006	I-X 2008/2007	2009/2008	X 09/08
Izvoz	39,75%	15,47%	15,90%	-20,72%	-12,29%
Uvoz	5,27%	23,88%	21,67%	-26,31%	-27,18%
Deficit	-13,31%	31,18%	26,07%	-30,23%	-36,22%
Pokrivenost	32,75%	-6,78%	-4,74%	7,58%	20,46%

Dakle, vrijednosti uvoza i izvoza, nakon nekoliko uzastopnih godina rasta, za prvih 10 mjeseci 2009.godine bilježe strmoglavi pad, pa su pale čak i ispod svojih vrijednosti za 2007. Koeficijent pokrivenosti uvoza izvozom, zahvaljujući oštrijem padu uvoza od izvoza, održava se stabilnim uz latentno poboljšanje, pa za razdoblje siječanj-listopad iznosi 44,42% (grafikon 2).

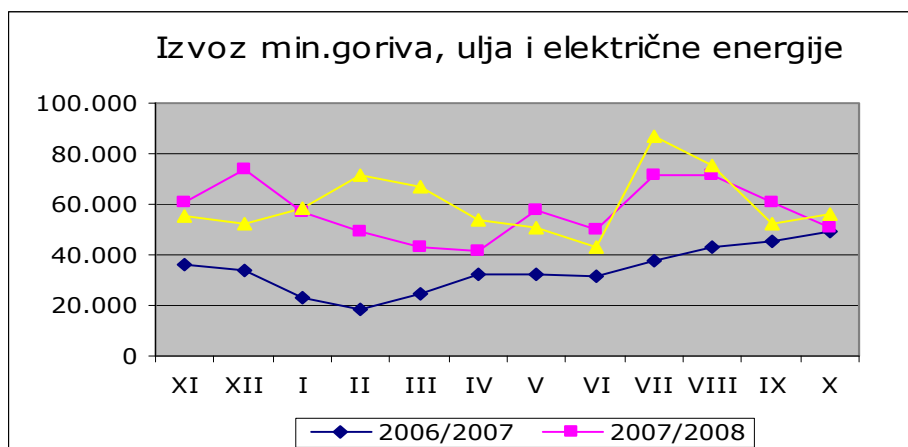
Grafikon 2

Izvoz

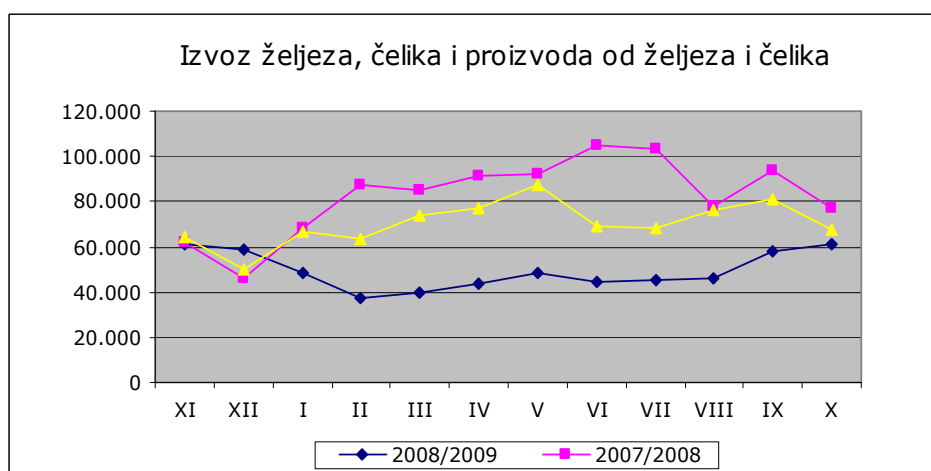
Pogledamo li detaljnije tablicu 2. vidjećemo da izvoz samo pet grupa proizvoda ('mineralna goriva, ulja i električna energija', 'željezo i čelik', 'aluminij' i grupa proizvoda 'mašine, aparati i uređaji') čine 50% od ukupnog izvoza Bosne i Hercegovine. Vrlo visok rang koncentracije izvoza u kombinaciji sa izuzetno otvorenom ekonomijom (udio izvoza i uvoza u GDP-u preko 80%) u uvjetima globalnih nestabilnosti utiče na natprosječnu reagibilnost ukupne vrijednosti izvoza. Pa je tako, uslijed strahovitog pada cijena baznih metala na svjetskom tržištu, izvoz željeza i čelika i njegovih proizvoda pao za 46,28% u prvih deset mjeseci ove godine u odnosu na isto razdoblje prethodne, a aluminijska (koji je u 2008.godini činio 10% ukupnog izvoza) za čak 45%. Izvoz anorganskih spojeva, prvenstveno glinice ('Birač' Zvornik), pao je za 35,74%. Pozitivan trend bilježi izvoz grupe prehrambenih proizvoda ('životinje i proizvodi životinjskog porijekla' 19,77%, 'proizvodi biljnog porijekla' 16,43%, 'masti i ulja životinjskog i biljnog porijekla' 3,74 i 'prehrambene prerađevine' 9,57%). Nažalost, ove četiri grupe čine samo 8% ukupnog izvoza.

Tablica 2

IZVOZ (% promjene)	2009/ 2008	2008/ 2007	2007/ 2006	I-X			
				2009%	2008%	2007%	2006%
GRUPA PROIZVODA							
UKUPNO	-20,72	15,9	15,47	100	100	100	100
ŽIVOTINJE I PROIZVODI ŽIVOT.PORIJEKLA	19,77	41,39	32,34	1,61	1,06	0,87	0,76
PROIZVODI BILJ.PORIJEKLA	16,43	14,16	17,12	1,41	0,96	0,97	0,96
MASTI I ULJA ŽIV.POR.I BILJNOG PORIJEKLA	3,74	20,07	62,82	0,82	0,62	0,6	0,43
PREHR.PRERAĐEVINE	9,57	28,66	16,42	4,26	3,08	2,78	2,75
MIN.GORIVA,ULJA, ELEKTRIČNA ENERGIJA	11,45	63,34	-4,00	13,55	9,64	6,84	8,23
ANORG.KEM.SPOJEVI	-35,74	31,83	-30,93	3,12	3,85	3,38	5,65
DRVO I PROIZVODI OD DRVETA	-22,39	-6,16	20,9	7,29	7,45	9,2	8,78
TEKSTIL I TEKSTILNI PROIZVODI OBUČA, ŠEŠIRI, KAPE I SLIČNI PROIZVODI	-6,57	5,68	18,29	6,39	5,43	5,95	5,81
ŽELJEZO I ČELIK I PROIZVODI	-46,28	20,58	34,93	10,41	15,36	14,77	12,64
ALUM.I PROIZ.OD ALUM.	-44,9	4,08	11,44	6,95	10,00	11,13	11,54
STROJEVI, APARATI, UREĐAJI	-27,1	10,44	20,73	11,23	12,21	12,82	12,26
TRANSPORT.SREDSTVA	-25,23	65	6,97	2,42	2,56	1,8	1,94
NAMJEŠTAJ	-1,18	17,18	14,79	9,47	7,6	7,51	7,56
OSTALO	-21,12	6,03	21,96	15,18	15,26	16,68	15,79

Grafikon 3

Grafikon 4

Grafikon 3. pokazuje kretanje izvoza grupe 'mineralna goriva, ulja i električna energija' za posljednje tri godine. Evidentan rast u 2009.godini zahvaljujemo najvećim dijelom Rafineriji nafte 'Brod', koja je promijenila sliku uvoza i izvoza ove grupe proizvoda, pa je BiH od zemlje koja je u posljednjih nekoliko godina bila isključivi uvoznik naftnih derivata, zahvaljujući radu Rafinerije, postala i izvoznik prerađevina nafte.

Uvoz

Tablica 3

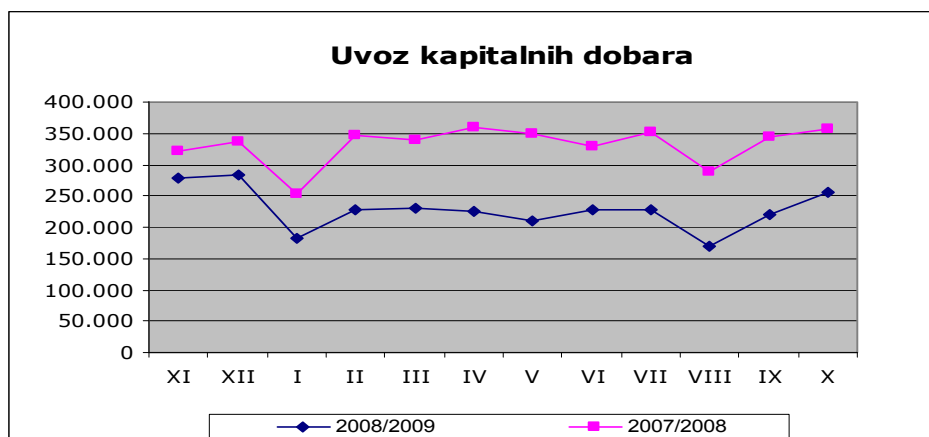
UVOZ (% promjene)	2009/2008	2008/2007	2007/2006	I-X	2009%	2008%	2007%	2006%
GRUPA PROIZVODA								
UKUPNO	-26,31	21,67	23,88	100	100	100	100	100
ŽIVOTINJE I PROIZVODI ŽIVOT.PORIJEKLA	2,49	41,64	12,52	3,06	2,2	1,89	2,08	
PROIZVODI BILJNOG PORIJEKLA	-26,72	20,64	31,49	4,27	4,29	4,33	4,08	
MASTI I ULJA ŽIV.POR.I BILJNOG PORIJEKLA	-11,48	35,63	2,67	0,9	0,75	0,68	0,81	
PREHR.PRERAĐEVINE	-1,1	12,89	10,36	11,28	8,41	9,06	10,17	
MIN.GORIVA,ULJA, ELEKTRIČNA ENERGIJA	-34,16	45,72	8,46	14,73	16,49	13,77	15,72	

FARMACEUT.PROIZVODI	7,98	20,41	21,67	3,29	2,24	2,27	2,31
PLASTIČNE MASE, GUMA I KAUČUK	-18,26	17,24	30,79	5,34	4,81	4,99	4,73
TEKSTIL I TEKSTILNI PROIZVODI	-11,03	10,22	14,73	5,43	4,49	4,96	5,36
BAZNI METALI I PROIZV.OD BAZNIH METALA	-48,67	21,37	50,21	8,77	12,59	12,62	10,41
STROJEVI, APARATI, UREĐAJI	-31,33	16,93	32,92	14,79	15,87	16,52	15,39
TRANSPORTNA SREDSTVA	-40,52	30,31	34,26	6,49	8,04	7,51	6,93
OSTALO	-19,42	12,54	20,50	21,65	19,80	21,41	22,01

Uvoz je u prvih deset mjeseci 2009.godine zabilježio pad od 26,31%. Najveći udar, kao i kod izvoza, odrazio se na grupu 'bazni metali' koja bilježi pad vrijednosti od čak 48,67%. Ovaj pad najvećim dijelom objašnjavamo drastičnim padom cijena metala na svjetskom tržištu, ali djelomično padom u količini zbog sve većeg opadanja globalne potražnje za ovim dobrima.

Dok izvoz prehrambenih proizvoda bilježi čak i dvocifrene stope rasta, uvoz istih opada ili u najmanju ruku stagnira u odnosu na isto razdoblje prethodne godine.

Značajan pad zabilježila je i grupa proizvoda 'mineralna goriva, ulja i električna energija', čak 34,16%. To djelomično možemo objasniti činjenicom da je veliki dio domaće potražnje za naftnim derivatima zadovoljen putem Rafinerije 'Brod'. Uvoz kapitalnih dobara u koje spadaju strojevi, aparati, uređaji i transportna sredstva opao je po prosječnoj stopi od 35%, što također upućuje na opadanje poslovne aktivnosti.

Grafikon 5

Umjesto zaključka

U razdoblju siječanj-listopad 2009.godine zabilježena su sljedeća kretanja u robnoj razmjeni Bosne i Hercegovine s inozemstvom:

- Pad izvoza u odnosu na isto razdoblje prethodne godine od 20,72%
- Pad uvoza od 26,31%
- Smanjenje deficita za 30,23%
- Pokrivenost uvoza izvozom od 44,42%

Analiza vanjskotrgovinske razmjene (I – X 2009)

(piše: Igor Gavran, projekt menadžer za makroekonomski sustav, Vanjskotrgovinska komora BiH)

Nakon rekordnog vanjskotrgovinskog deficita ostvarenog u 2008. godini, koji je premašio vrijednost od 9,5 milijardi KM, smanjenje deficita u 2009. godini je najvećim dijelom posljedica ukupnog smanjenja obima razmjene uzrokovanog recesijom, a ne povećanja našeg izvoza i prodora na nova tržišta. Tako je u prvih deset mjeseci 2009. godine ostvaren izvoz od oko 4,65 milijardi KM i uvoz od oko 10 milijardi KM, što je rezultiralo deficitom od oko 5,33 milijardi KM. Iako izvoz smanjen za 20,5 %, a uvoz za 26,6 %, te time deficit smanjen za čak 2,4 milijarde KM, najrealniju sliku našeg vanjskotrgovinskog i ukupnog ekonomskog položaja daje podatak o akumuliranom deficitu, koji je od 2000. godine do danas premašio vrijednost od 62 milijarde KM.

Osnovni problemi ostali su niska razina proizvodnje, posebno one izvozno konkurentne, i loša struktura našeg izvoza, koju karakterizira izvoz sirovina i poluproizvoda, a manje gotovih – finalnih proizvoda. Tek oko 55 % našeg izvoza je tzv. redoviti izvoz, a čak 2 milijarde KM iznosi vrijednost proizvoda u ovom razdoblju izvezenih nakon unutarnje obrade. To praktično znači stvaranje veoma male dodane vrijednosti i zadržavanje njenog još manjeg dijela u Bosni i Hercegovini. Dramatične posljedice recesije u tehnološki zaostalim industrijama s proizvodima niske dodane vrijednosti, kao i natprosječna otpornost i znatno blaži „pad“ u rijetkim tehnološki visokorazvijenim kompanijama potvrđuju slabosti ovakve strukture našeg gospodarstva.

Primarni uzrok većine problema našeg gospodarstva svakako nije globalna recesija, već iznimno nepovoljno poslovno okruženje. Nepostojanje jasne strategije ekonomskog razvitka, nepotpuna i potrebama gospodarstva neprilagođena zakonska regulativa i izostanak neophodne potpore nadležnih institucija su onemogućili domaćim proizvođačima ravnopravan položaj na domaćem i stranim tržištima. Zato su pozitivni primjeri – izuzeci, a negativni – pravilo.

U vanjskotrgovinskoj razmjeni u okviru CEFTA 2006 izvoz je smanjen za oko 17 %, ali uvoz za skoro 30 %, što je rezultiralo značajnim smanjenjem deficita i povećanjem pokrivenosti uvoza izvozom na oko 54 %. U pogledu strukture tržišta na koja plasiramo naše proizvode, vidan je napredak na srbijanskom tržištu, koje postupno preuzima primat od Hrvatske, kao najvećeg uvoznika iz Bosne i Hercegovine. Održavanje visokog suficita s Crnom Gorom, skoro udvostručen suficit s UNMIK-om i sve veći izvoz u Albaniju jasan su pokazatelj da najrealniju perspektivu poboljšanja vanjskotrgovinskog položaja imamo na „istočnim“ tržištima. Posebno su ohrabrujuća poboljšanja u agroindustrijskom sektoru.

Smanjenje uvoza poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda za 7,5 %, uz istovremeno povećanje izvoza za oko 12 %, osim utjecajem recesije u zemljama iz kojih uvozimo, uzrokovano je povećanjem proizvodnje ranije uvoženih proizvoda u našoj zemlji, koji sada kao domaći proizvodi smanjuju uvoz i povećavaju izvoz. Pored ovog poticaja stranih ulaganja poboljšanju naše razmjene, sve više jačaju i proizvodnja i izvoz naših izvorno domaćih proizvođača, koji šire paletu proizvoda i uspješno povećavaju tržišni udjel. Tako smo već ostvarili značajan suficit u trgovini mlijekom i mliječnim prerađevinama, kao i nekim mesnim prerađevinama i pojedinim vrstama povrća, što je još prije par godina bilo nezamislivo. Istovremeno je uočljivo i povećanje udjela domaćih proizvođača na našem tržištu, čemu doprinosi i povećanje svijesti potrošača o značaju korištenja domaćih proizvoda, ali prije svega o njihovom nespornom kvalitetu. Nagovještaj nastavka pozitivnog trenda daju i nova ulaganja i povećanje proizvodnje i izvoza mnogih domaćih proizvođača.

Ipak, značajniji napredak ne možemo ostvariti bez razvitka jedinstvenog sustava infrastrukture kvalitete, odnosno nužne mreže institucija za kontrolu, standardizaciju i certifikaciju, koje će trajno i potpuno riješiti problem netarifnih barijera i otvoriti nam tržišta koja svojim kvalitetom možemo osvojiti, ali nam je ravnopravan pristup onemogućen. U međuvremenu je jedina šansa za

dalji rast izvoza dosljedna implementacija Sporazuma o slobodnoj trgovini, kao i „zaštitnih“ mehanizama u slučaju prekomjernog uvoza, dampainga ili nelojalne konkurencije. Primjena recipročnih mjera u svakom slučaju nedopuštenih barijera našem izvozu, sukladno međunarodnim sporazumima i načelima Europske unije i Svjetske trgovinske organizacije, pokazala se najefikasnijim sredstvom njihovog otklanjanja. U tom pogledu realizirani su značajni pomaci, npr. u izvozu žive ribe, mlijeka i mliječnih proizvoda, jaja i nekih vrsta mesa i mesnih prerađevina, a očekuju se u izvozu pojedinih vrsta živih životinja.

Jedna od najpozitivnijih promjena i uzrok drastičnog smanjenja deficita definitivno je pokretanje proizvodnje naftnih derivata i baznih ulja i povećanje proizvodnje motornih ulja i maziva u domaćim rafinerijama, zahvaljujući kojim je značajan dio ranijeg uvoza ovih proizvoda zamijenjen uvozom sirove nafte za preradu i proizvodnju, a izvoz je sve veći i s tendencijom daljeg višestrukog povećanja. Dostignuti standardi kvalitete naftnih derivata sukladno zahtjevnim europskim standardima nagovještavaju dalje povećanje udjela u domaćoj potrošnji i veliki izvozni potencijal, koji se već ostvaruje prije svega na tržištima susjednih zemalja, ali i Europske unije.

Iako se energetska sektor u svijetu suočio sa značajnim smanjenjem tražnje uzrokovanim manjim obujmom proizvodnje velikih industrijskih potrošača, naše elektroprivrede ostvarile su rekordne vrijednosti izvoza, a ambiciozni planovi restrukturiranja i integracije rudnika u okviru novog koncerna Elektroprivrede BiH, kao i najave ulaganja u nove proizvodne kapacitete širom Bosne i Hercegovine mogli bi dugoročno osigurati povećanje izvoza. U neposrednoj budućnosti, međutim, izvjesno je smanjenje vrijednosti izvezene električne energije, zbog trenda smanjenja cijene na svjetskom tržištu, kao i planirane rekonstrukcije pojedinih proizvodnih kapaciteta.

Recesijom je najteže pogođen naš najjači izvozni adut – metalska industrija, zbog globalnog smanjenja tražnje i cijena ruda, metala i auto-dijelova. Smanjenje proizvodnje je počelo već koncem 2008. godine, u rasponu od 25 do 50 %, a pojedini proizvodni pogoni su povremeno i potpuno obustavljali proizvodnju. Ipak, u ovoj industriji je prvaj počeo i „izlazak“ iz recesije, a sve je uočljiviji i ohrabrujući pozitivan trend kontinuiranog povećanja proizvodnje i izvoza.

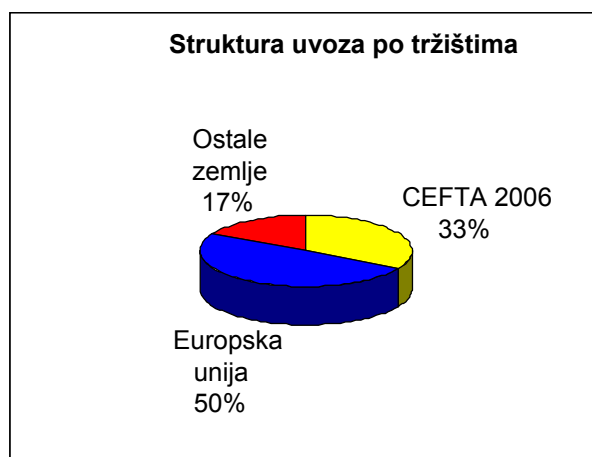
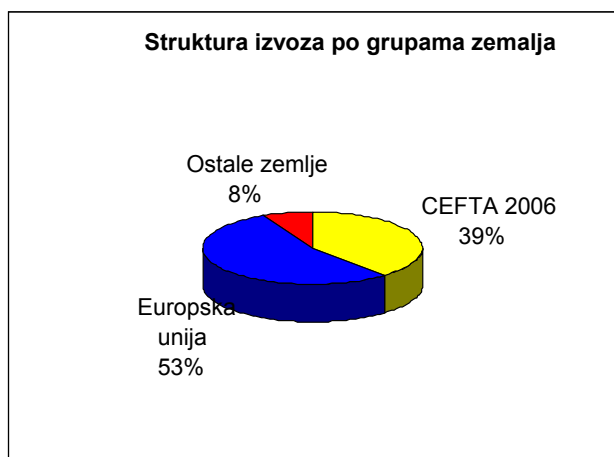
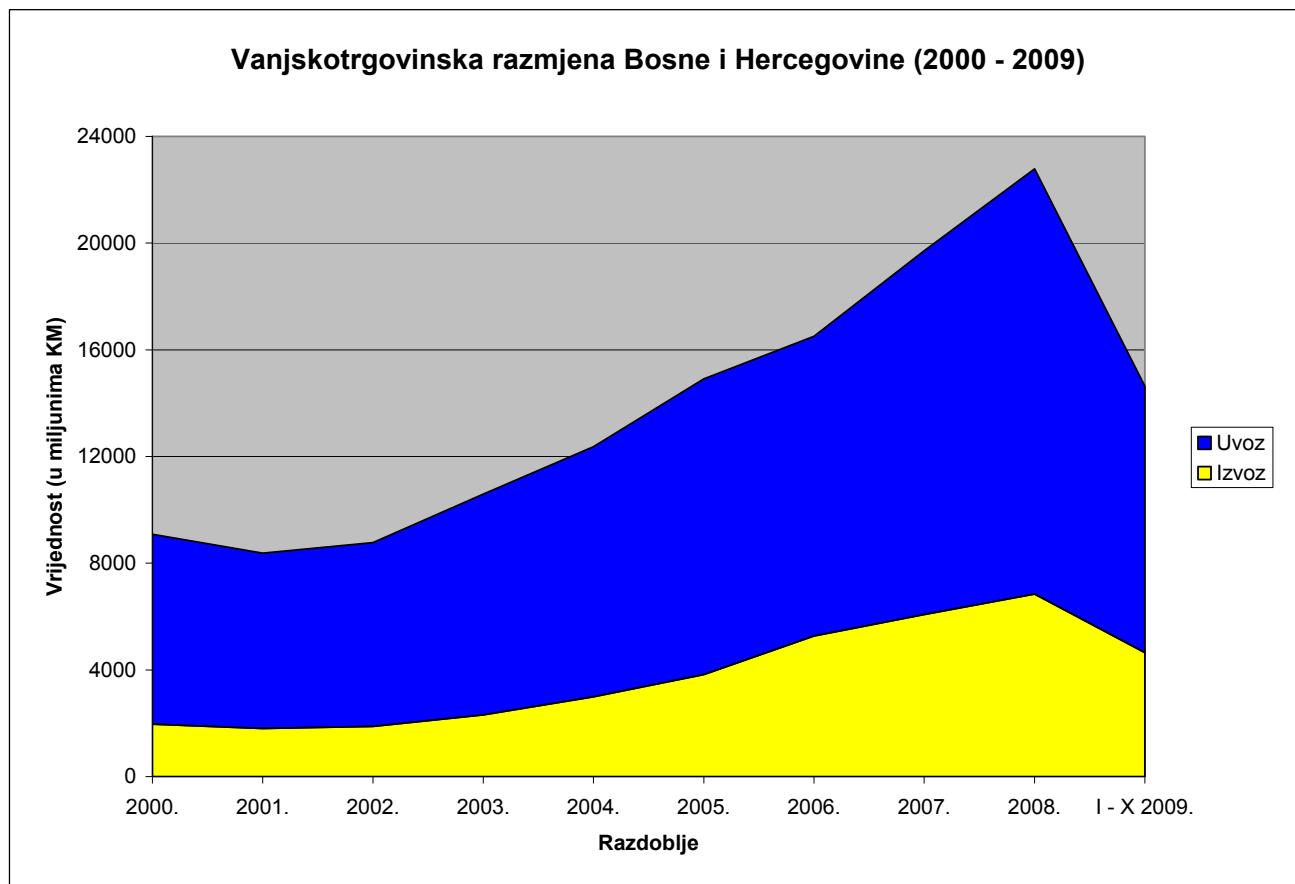
Najveća aktualna prepreka proizvodnji i izvozu tekstilnog sektora je promjena carinskog tretmana lohn-poslova, čime su troškovi naših izvoznika u tim aranžmanima nepodnošljivo uvećani. Iako je u mnogim kompanijama održana proizvodnja i zadovoljavajući razina izvoza, održivost poslovanja mnogih od njih ovisi o otklanjanju ovog novog opterećenja.

Kada je u pitanju izvoz usluga, neke domaće građevinske kompanije su uspjele djelomično nadoknaditi gubitak domaćeg tržišta pokretanjem značajnijih radova u inozemstvu, tako da je vrijednost ugovorenih i projekata u realizaciji u inozemstvu znatno veća nego prethodnih godina, s perspektivom daljeg povećavanja. Posebno su značajni ovakvi projekti u Libiji i Alžiru, kao i Hrvatskoj, ali globalna praksa smanjenja ulaganja sve se više odražava i na njih, te je broj novih ugovorenih poslova iz mjeseca u mjesec sve manji. Negativna kretanja u izvozu usluga ostvarujemo i u turizmu, gdje uočljivo i kvalitativno pogoršanje strukture, kao i povećanje udjela tzv. „sive ekonomije“ i umanjivanja i izbjegavanja ispunjavanja zakonskih obveza.

Nažalost, bilo kakav oporavak u svijetu neće biti jednako brz i uspješan u Bosni i Hercegovini, osim ako se suštinski ne promijeni odnos prema gospodarstvu, koristeći sve raspoložive domaće i međunarodne izvore sredstava za potporu razvitku. Globalni optimizam i izlazak iz recesije razvijenih zemalja sigurno su dobar znak, ali je realna opasnost da ovi pomaci kod nas ostanu minimalni, i ubrzo nadmašeni bržim oporavkom u okruženju, što nas neminovno vodi zadržavanju inferiornog položaj u odnosu na susjedne i druge zemlje.

Osnovni uzroci većine naših problema, kako vanjskotrgovinskih, tako i ukupnih gospodarskih i društvenih nalaze se u Bosni i Hercegovini, a loša iskustva iz prošlosti ne daju mnogo nade za

optimizam i očekivanje ubrzanja izlaska iz recesije i korištenja slabljenja strane konkurencije da se osvoje bolje pozicije na domaćem i stranim tržištima.

Novi trendovi oporezivanja u Europskoj uniji i Sjedinjenim Američkim Državama

(piše: Aleksandar Eskić, makroekonomista u Odjeljenju)

Do sada smo manje-više detaljno obradili sve vrste prihoda od trošarinskih obveza na određene vrste roba i usluga. U ovom članku dajemo prikaz nekih suvremenih trendova u pogledu oporezivanja brze hrane visoke energetske vrijednosti kao i oporezivanje štetnih plinova nastalih uporabom uglja tj. fosilnih goriva kako u Europskoj uniji tako i u Sjedinjenim Američkim Državama. Ovo nam prvenstveno može poslužiti kao pregled svih koraka koje regulator, odnosno država, poduzima prilikom odlučivanja šta i kako oporezovati uz davanje jasnog, nedvosmislenog objašnjenja u koju svrhu će se koristiti prihodi dobijeni na taj način. U jednom dijelu predstavimo praksu Republike Srpske kao i Republike Makedonije tj. bivše jugoslavenske republike Makedonije u smislu oporezivanja uvoza/uporabe motornih vozila/putničkih automobila kao i planiranu namjenu prikupljenih sredstava po tom osnovu.

Da li porez na brzu hranu visoke energetske vrijednosti ima smisla?

Ekonomisti već dugo poznaju argumente za nametanje posebnog poreza na robe i usluge čija cijena ne reflektira prave društvene troškove njihove potrošnje. Ovi porezi su poznati kao `Pigouvian` koji su dobili ime po engleskom ekonomisti iz XX vijeka, Arthuru Pigou. Postoji takođe `Pigouvian` slučaj za porezne obveze na cigarete, alkohol i kockanje. Pušenje povećava rizik od dobijanja raka za one koji su u blizini pušača; zlouporaba alkohola i kockanje su čvrsto povezane sa nasiljem i razaranjem obitelji. Dodatno, sve tri navike vode ka povećanim zdravstvenim troškovima. U teoriji, vlade mogu nadomjestiti ove troškove, ili eksternalije, putem poreza koji prilagođavaju cijenu koju ljudi plaćaju za dim, gutljaj ili žeton. Ovaj porez takođe može ohrabriti potrošače da žive zdraviji život.

Podrška za uvođenje ovakvog poreza na brzu hranu visoke energetske vrijednosti se širi, posebno u Americi. Kongres razmatra porez na zaslađena pića kako bi pokrili planiranu ekspanziju obuhvata stanovništva zdravstvenom zaštitom. Neki analitičari bi željeli vidjeti dodatne obveze na brzu hranu. Urban Institute, `think-tank` smješten u Washington DC, objavio je studiju koncem srpnja prema kojoj predlaže porez od 10% na vrijednost hrane koja deblja i istovremeno nema značajnu nutricionu vrijednost što bi donijelo 500 milijardi dolara proračunu tijekom narednih 10 godina.

Logika za uvođenje poreza na hranu koja deblja može se činiti očiglednom. Danas je oko 1/3 Amerikanaca gojazna u poređenju sa 15% 1980. godine. Pretile osobe su izloženije kardiovaskularnim bolestima, dijabetesu, poremećajima kostiju i raku. Godišnji troškovi zdravstvene zaštite pretile osobe su za 700\$ viši od troškova osobe umjerene težine. Ukupni medicinski troškovi za pretilost premašuju 200 milijardi dolara godišnje u Americi, što je više od troškova prouzročenih pušenjem. Ove troškove ne snose u cjelosti samo pretile osobe. Kada se ovi troškovi zdravstvene zaštite dijele, onda dolazimo do toga da je pretilost teret kojeg snose svi. Zahvaljujući vladinim programima zdravstvene zaštite kao što je `Medicare`, polovica troškova zdravstvene zaštite uzrokovanih pretilošću u Americi se prevlađuje na porezne obveznike. Kod privatnih poslodavaca koji imaju svoje planove zdravstvene zaštite, zaposleni sa umjerenom težinom plaćaju sličnu premiju kao i oni sa prekomjernom težinom.

Postavlja se pitanje da li bi porez na brzu hranu utjecao na ponašanje? Brojne studije su ukazale na postojanje veze između cijene hrane, posebno brze hrane i težine. Što je brza hrana relativno jeftinija, ljudi postaju deblji. Nova studija razvijena od strane `RAND` korporacije, još jedan `think-tank`, pokazuje da bi oporezivanje energetske vrijednosti hrane/kalorija moglo imati značajan, ili postupan, efekt na težinu ljudi. Autori studije posmatraju promjene u težini i visini velike grupe Amerikanaca preko 50 godina starosti u razdoblju između 1992. i 2004. godine. Oni

potom izračunavaju indekse cijena hrane koji su modificirani prema energetske vrijednosti hrane (tako da promjena u visini cijene maslaca ima veći utjecaj nego promjena cijene povrća). Kontrolirajući interne i eksterne utjecaje na težinu, kao što su prihod i zdravlje, oni potom mjere da li promjena cijene hrane utiče na indeks tjelesne težine¹¹. Indeks tjelesne težine, odnos težine u kilogramima prema kvadratu visine u metrima, je veoma česta mjera, mada možda nesavršena, u smislu da li neko ima višak ili manjak kilograma.

Ovaj indeks na razini pojedinca je teško promijeniti u kratkom roku. Povećanje indeksa cijene visoko-kalorične hrane od 10% uzrokuje veoma skromno smanjenje indeksa tjelesne težine od 0.22 poena kroz dvije godine. Ali efekti su sve veći tijekom duljeg vremena posmatranja. Povećanje od 10% indeksa cijene kalorija rezultira padom indeksa tjelesne težine od jednog do dva poena kroz 20 do 30 godina. Takav pad bi eliminirao skoro polovicu promatranih novopretilih Amerikanaca od 1980. godine.

Usprkos tomu, ideja tretiranja pretilosti putem poreznog sustava ima neke ozbiljne nedostatke. Prvo, postavljanje se pitanje šta oporezovati. Zaslađena pića ne moraju biti visoke nutritivne vrijednosti, ali hamburgeri sadrže i neke proteine zajedno sa mastima. I ono što je važnije je to da brza hrana sama po sebi ne uzrokuje ekternalije – medicinske troškove koji su povezani sa pretilošću. Za razliku od pušenja, ili prekomjernog kockanja i pića, konzumiranje brze hrane ne utječe izravno na blagostanje bilo koga drugog. I zato što je pretilost određena nedostatkom tjelesnih vježbi kao i unosom kalorija, njena izravna veza sa troškovima zdravstvene zaštite je manje vidljiva nego, kao na primjer, kod pušenja. Moguće je konzumirati mnogo masne hrane, vježbati često i ne generirati ekternalije. Izravniji, iako kontraverzan, pristup bi jednostavno bio oporezivati ljude na bazi njihove težine.

Udaljenost između brze hrane i medicinskih troškova pretilosti znači da bi porez na kalorije mogao imati neke neželjene posljedice. Nova teorija predstavljena u `Žurnal za javnu ekonomiju` čak pokazuje da porez na brzu hranu može prouzročiti pretilost, posebno među fizički aktivnim ljudima. Ako brza hrana, koju je brzo i lako nabaviti, postane relativno skuplja, ljudi će potrošiti više vremena na kupovinu svježih namirnica i pripremu hrane kod kuće. To može dovesti do manje raspoloživog vremena za vježbanje.

Iako izopačene posljedice ove vrste izgledaju nevjerovatno, porez na brzu hranu može imati manji efekt nego što njegovi zagovornici očekuju. Nove studije o efektima poreza na grijeh konzumiranja cigareta i alkohola govore da teški ovisnici slabije reaguju na promjenu cijena od ostalih. Analiza podataka Nacionalne longitudinalne studije o zdravlju adolescenata¹² pokazuje da američki tinejdžeri koji puše više od pet cigareta dnevno dijelom (samo jedna trećina) reaguju na promjenu cijena cigareta kao pušači koji puše manje od pet cigareta na dan. Komplementarna studija podataka Istraživanja američkog zdravlja i penzionera¹³ pokazuje da su porezi na alkohol daleko manje efektivniji na veći dio teških konzumenata alkoholnih pića. Najveći potrošači brze hrane mogu pokazati slično ponašanje tj. istu elastičnost prema povećanju cijena, tako da porez na brzu hranu veoma malo doprinosi unapređenju zdravlja, bar kada su u pitanju današnji ovisnici o brzom hrani. Ako su ovi potrošači siromašniji u prosjeku, potrošnja bi pratila funkciju regresije. Jedan razlog za ovo je da u nekim siromašnijim četvrtima može biti manje svježih hrane u ponudi. Ako je brza hrana sve što se tamo nudi, povećanje cijene će zapravo samo smanjiti realan dohodak i imati mali utjecaj na prehrambene navike i zdravlje. Kao i hrana na koju se odnose, porez na brzu hranu izgleda vrlo primamljivo ali može imati pogubne efekte.

¹¹ Indeks tjelesne težine – body-mass index (BMI)

¹² National Longitudinal Study of Adolescent Health

¹³ America`s Health and Retirement Survey

Porezni tretman emisije plinova nastalih sagorijevanjem fosilnih goriva

Proizvođači automobila fokusiraju se sve više na proizvodnju vozila na električni pogon. Donositelji politika moraju uraditi svoj dio posla također.

„Zeleni“ možda to neće voljeti, ali ljudi pošto zadovolje svoju potrebu za hranom i stanom, njihove misli se usmjere na kupovinu automobila. Broj automobila u bogatom svijetu će rasti sporije u narednih nekoliko godina, dok će na drugim mjestima ta stopa biti znatno viša. Tokom narednih 40 godina globalni vozni park motornih vozila će se učtverostručiti i iznosiće blizu 3 milijarde. Kina, koja će uskoro nadmašiti Ameriku kao najveće svjetsko tržište automobila, bi mogla imati toliko automobila 2050. godine koliko ih danas ima na planeti; indijski vozni park bi se mogao uvećati za 50 puta! Projekcije¹⁴ Nissan-Renault alijanse, pokazivale su još prije 18 mjeseci da, ukoliko industrija ne počne proizvodnju automobila sa niskom ili nultom emisijom plinova, svijet će eksplodirati.

Automobili već danas doprinose sa 10% emisiji štetnih plinova (dok sama funkcija transporta danas u EU doprinosi sa 21%) koji su odgovorni za klimatske promjene. U velikim gradovima, posebno onim u rastućim ekonomijama Azije i Latinske Amerike, zakrčenje u saobraćaju je izravno odgovorno za onečišćenje vazduha koje ozbiljno ugrožava zdravlje svojih stanovnika. Biogoriva su ispala iz utrke omiljenih pogonskih goriva zbog bojazni da ona proizvedena u bogatim zemljama nisu dovoljno ekološka; ali ogromni naponi se čine da se razviju čistiji konvencionalni motori i, istodobno, postupno se prijeđe na električna, vozila pogonjena akumulatorima, koji proizvode manju emisiju čak i ako se proizvodnja električne energije potrebna za njihovo punjenje uzme u obzir.

Do konca naredne godine, uzimajući sve veći broj hibridnih, benzinsko-električnih automobila koji se nude, po prvi put biće moguće kupiti adekvatne automobile od vodećih proizvođača koji su u potpunosti pogonjeni na električni pogon. Među njima će biti Nissan Leaf i Chevrolet Volt. Oba su automobila srednje veličine koji nude skromne performanse, praktičnosti i sigurnost – i nijedan od njih ne izgleda čudno. Električni automobili ostalih proizvođača ne zaostaju mnogo iza ovih.

Da li je problem riješen? Električni automobili se još uvijek susreću sa nekoliko prepreka. Leaf i Volt biće veoma skupi, koštaće duplo više od uporedivih automobila na benzinski pogon. Ovo zbog toga što su visoki troškovi proizvodnje akumulatora, i zato što ostale komponente moraju biti redizajnirane za električne automobile. U industriji u kojoj veličina proizvodne serije igra ulogu, male količine vode visokim troškovima. Dodatno ograničenje je što se ovi automobili moraju puniti svake noći što i nije toliko problem ako je auto parkiran u dvorištu ili garaži. Ovo može ograničiti upotrebu električnih automobila čak i ekološki osvještenih ljudi koji žive u četvrtima bogatim zelenilom.

Proizvođači automobila ne mogu prevazići ove probleme oslonjeni samo na sebe. Vlade moraju uraditi svoj dio posla također, i to ne samo da smanje emisiju štetnih plinova. Veća uporaba električnih automobila, zajedno sa boljim javnim prijevozom, dodatno bi smanjilo razinu onečišćenja u svjetskim mega-gradovima. I većina vlada bi preferirala da budu manje ovisne o uvozu nafte: nijedna zemlja nije prihvatila električne automobile sa više entuzijazma kao Izrael.

Ohrabrivanje novih kupaca znači preusmjeravanje ukupnih troškova vlasništva nad automobilom od onih pogonjenim fosilnim gorivima ka čistijim, ekološkim automobilima. Porez na energiju dobijenu sagorijevanjem uglja, koji bi poskupio velike potrošače odnosno učinio automobile sa nultom emisijom više privlačnim, predstavljao bi najbolji pristup, ali u njegovoj odsutnosti, uvođenje posebnog poreza koji je vezan za razinu zagađenja je razumna zamjena. Većina

¹⁴ Projekcije Carlosa Ghosna, šefa alijanse

europskih zemalja već imaju visoke poreze na gorivo; na drugim mjestima ona je veoma niska dok u nekim zemljama vlade subvencioniraju cijenu goriva.

Usprkos kratkovidom lobiranju industrije i povremene bolne vriske glasača, vlade počinju da favoriziraju ekološka vozila. Propisima se kažnjava emisija vozila, a time poskupljuju konvencionalna vozila. Vlade povezuju poreze kao što su saobraćajne dozvole i porez na promet sa emisijom štetnih plinova. Ali još mnogo toga može se uraditi. Sheme za naplatu putarine, naplata zagađenja i prilagodba naplate parkiranja u užem gradskom jezgru mogu predstavljati zapravo štap i mrkvu u smislu poticanja potražnje za ekološki prihvatljivijim vozilima. Konačno, vlade i gradske vlasti moraju učiniti sve da osiguraju mjesta duž saobraćajnica za punjenje akumulatora vozila na električni pogon i da razviju `pametnu` električnu mrežu kako bi snabdjeli vozni park električnih vozila. Ako se urade sve ove pobrojane stvari do 2020. godine električna vozila će postati uobičajena pojava u gradovima širom svijeta. Ako se ovo ostvari onda električna vozila mogu postati nešto više od obećavajuće tehnološke niše.

Dilema: ograničiti ili oporezovati?

To je pitanje, bar za kreatore politika u SAD usmjerenih na smanjenje nacionalne emisije karbon-dioksida, kako bi ona postala što skuplja. Postoje pasionirani zagovornici obaju sustava, ali detaljnom analizom dolazimo do zaključka da su shema gornjih ograničenja i porez na emisiju karbona dvije strane istog novčića. Naši eksperti razmatraju prednosti i nedostatke obaju sustava, i ukazuju na realne izbore koje kreatori politika treba napraviti ako žele da se tržište počne baviti globalnim zagrijavanjem.

Shema emisije štetnih plinova Europske unije je najveća multinacionalna shema za emisiju štetnih plinova na svijetu i kreirana je u skladu sa Kjoto protokolom. Poslije dobrovoljnih pokušaja u Ujedinjenom Kraljevstvu i Danskoj, Faza I je otpočela sa aktivnostima početkom 2005. godine sa sudjelovanjem svih zemalja Europske unije. Program ograničava količinu karbon-dioksida koji može biti emitovan iz velikih postrojenja snage preko 20 MW, kao što su elektrane i fabrike koje intenzivno koriste energiju nastalu sagorijevanjem uglja i obuhvata skoro polovicu (46%) emisije karbon-dioksida u Europskoj uniji. Faza I dozvoljava zemljama da trguju između sebe i pod određenim uvjetima sa zemljama u razvoju prema modulu `Clean Development Mechanism` definiranim protokolom iz Kjota.

Sve zemlje članice EU su ujedno i potpisnice Kjoto Protokola. Druga faza EU ETS je dizajnirana da podrži Kjoto mehanizme i razdoblje prilagodbe. Kako bi osigurali da se realna trgovina odvija (i emisija CO₂ smanjuje), vlade članica EU moraju osigurati da je ukupna količina dopuštenja izdanih postrojenjima manja od količine koja bi bila emitirana ako bi se stvari odvijali po starom modelu bez uključivanja države. Za svaku fazu, ukupna količina koja se alokira svakoj zemlji članici je definisana u Nacionalnom akcionom planu (NAP) zemlje članice. Europska komisija nadgleda proces NAP i odlučuje da li NAP ispunjava 12 kriterija postavljenih Aneksom III u Smjernici o emisiji štetnih plinova¹⁵

¹⁵ EU Directive 2003/87/EC

Stanje u Republici Srpskoj i u bivšoj jugoslavenskoj republici Makedoniji

U RS je još od 2002. godine na snazi Zakon o porezu na uporabu, držanje i nošenje dobara¹⁶. Njime je reguliran porez na uporabu motornih vozila koji takođe varira u ovisnosti od zapremine motora i to:

Radna zapremina (cm ³)	Iznos u KM
do 1,150	30
1,150 – 1,300	40
1,300 – 1,600	50
1,600 – 2,000	75
2,000 – 2,500	200
2,500 – 3,000	650
preko 3,000	1,000

Ovi prihodi predstavljaju prihode proračuna Republike Srpske i nemaju posebnu namjenu osim financiranja općih usluga uprave. Do stupanja na snagu ovog zakona, važila je Uredba o plaćanju dodatne takse na registraciju putničkih i privrednih vozila¹⁷. Sredstva prikupljena po osnovu ove Uredbe dijelom su se usmjeravala za financiranje socijalnog programa i uplaćivala su se na račun javnih prihoda – sredstva solidarnosti. Drugi dio sredstava se izravno uplaćivao u korist Javnog fonda penziono-invalidskog osiguranja RS. Ovo pokazuje zapravo način na koji razmišljaju donositelji odluka kod nas. Problemi koji se javljaju na drugim mjestima pokušavaju se, ako ne u potpunosti riješiti, ono bar ublažiti oporezujući supstancu izvan tih podsustava. Ostaje nejasan ukupan efekt ovih odluka na performance podsustava koji se cilja, ali i ukupnog gospodarstva u kojem postojeći debalansi bivaju sve izraženiji, a dinamička ravnoteža sve maglovitija.

Zakon o trošarinama u Makedoniji¹⁸ uređuje oblast trošarinskih obveza na putničke automobile (tarifna oznaka prema Kombiniranoj nomenklaturi 8703 21-24 i 8703 31-33).

Ovim zakonom određen je iznos specifične trošarine koja se obračunava u ovisnosti od radne zapremine motora putničkog automobila i to:

Radna zapremina (cm ³)	Denar (MKD)	1 KM = 31 MKD
do 1,000	0	0
1,000 – 1,500	15,000	484
1,500 – 2,000	74,000 – 90,000	2,387 – 2,903
2,000 – 2,500	160,000 – 180,000	5,161 – 5,806
2,500 – 3,000	330,000 – 360,000	10,645 – 11,613
preko 3,000	470,000 – 550,000	15,161 – 17,742

Napominjemo da su hibridni putnički automobili (kombinacija benzinskog i električnog pogona) oslobođeni trošarine. Ovi prihodi predstavljaju prihode proračuna Republike Makedonije tj. bivše jugoslavenske republike Makedonija. Makedonija je napravila skroman iskorak time što su putnički automobili na hibridni pogon oslobođeni ovih pristojbi. Istodobno, stječe se dojam da se prihodi prikupljeni po ovom osnovu koriste za financiranje općeg fonda vlade, a ne za rješavanje problema onečišćenja zraka koje nastaje uslijed sagorijevanja pogonskih goriva.

¹⁶ Službeni glasnik RS 37/01

¹⁷ Službeni glasnik RS 25/00

¹⁸ Službeni vesnik 88/08

Iz rada Upravnog odbora UNO

(pripremila: dipl. prof. Darija Tošić)

1) 103. sjednica Upravnog odbora UNO, Banjaluka, 19.10.2009. godine

Od najvažnijih stvari koje su se raspravljale na sjednici je bilo utvrđivanje stope posebne i minimalne trošarine na cigarete za 2010. god. u skladu sa člankom 21 Zakona o trošarinama u BiH kao i utvrđivanje stope trošarine na ostale duhanske proizvode. UO je donio Odluku kojom:

- (1) stopa posebne trošarine na cigarete od 1.1.2010.godini se povećava za 7,50 KM za 1,000 komada, odnosno za 0,15 KM za pakiranje od 20 komada.
- (2) minimalna trošarina u iznosu od 0,80 KM za pakiranja cigareta od 20 komada i primjenjuje se u 2010. godini.
- (3) porezni obveznici koji se bave prometom cigareta dužni su popisati zalihe cigareta na dan 1.1.2010. godine.
- (4) cigarete koje su označene markicama koje su izdane u razdoblju 1.7.2009. – 31.12.2009. mogu se prometovati najduže tri mjeseca od dana početka primjene Odluke (31.03.2010.godine).

Članovi Upravnog odbora su raspravljali i o Prijedlogu zakona o izmjenama i dopunama Zakona o carinskoj tarifi BiH, predlagača Ministarstva vanjske trgovine i ekonomskih odnosa i dana je suglasnost UO na predložene izmjene i dopune kao i na predložene izmjene istog zakona dostavljene od strane Centralne banke BiH u vezi oslobađanja plaćanja carine na banknote koje predstavljaju zakonsko sredstvo plaćanja u jednoj zemlji.

2) 104. sjednica Upravnog odbora UNO, Sarajevo, 24. 11. 2009. godine

Članovi Upravnog odbora su raspravljali o raspodjeli putarine i uspjeli dogovoriti i usvojiti odluku o privremenoj raspodjeli prihoda od putarine za autoceste. Prema usvojenoj odluci 10% od ukupno prikupljenih prihoda ostaje na podračunu Jedinstvenog računa za poravnanje prihoda po utvrđivanju konačne metodologije raspodjele. Preostalih 90% prihoda se dijeli između entiteta i Brčko Distrikta BiH i to tako da Federaciji BiH pripada 59%, RS 39% a Brčko Distriktu BiH 2%.

Na dnevnom redu sjednice se našao i prijedlog odluke o utvrđivanju količine dizel goriva za oslobađanje od plaćanja putarine i prijedlog odluke o usuglašavanju i utvrđivanju Carinske tarife za 2010. godinu.

Usvojena je parcijalna odluka za oslobađanje dizel goriva za rudnike i željeznice Federacije BiH kao i odluka za rudnike, termoelektrane i željeznice RS.

Upravni odbor je dao svoju suglasnost na prijedlog Odluke o usuglašavanju i utvrđivanju Carinske tarife BiH za 2010. godinu koji je dostavilo Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa.

Konsolidirani izvještaji

(pripremile: Aleksandra Regoje i Mirela Kadić)

Tabela 1. (Konsolidirani izvještaji: BiH: entiteti, JR)

Konsolidirani izvještaj uključuje:

- prihode od neizravnih poreza koje prikuplja Uprava za neizravno oporezivanje na Jedinostveni račun,
- transfere sa Jedinostvenog računa UNO za servisiranje vanjskog duga,
- transfere sa Jedinostvenog računa UNO za financiranje Brčko Distrikta, županija, općina i Direkcija za puteve,
- prihode proračuna Bosne i Hercegovine sa Jedinostvenog računa UNO,
- prihode i rashode proračuna Federacije BiH,
- prihode i rashode proračuna Republike Srpske.

Tabela 2. (Konsolidirani izvještaji: BiH: država, entiteti, Brčko Distrikt, županije)

Konsolidirani izvještaj uključuje:

- prihode i rashode proračuna BiH,
- prihode i rashode proračuna Brčko Distrikta,
- prihode i rashode proračuna RS,
- prihode i rashode proračuna FBiH ,
- prihode i rashode proračuna županija.

Tabela 3. (Konsolidirani izvještaji: BiH: država, entiteti, Brčko Distrikt, fondovi, županije, općine)

Konsolidirani izvještaj uključuje:

- prihode i rashode proračuna BiH,
- prihode i rashode proračuna Brčko Distrikta,
- prihode i rashode vanproračunskih fondova,
- prihode i rashode proračuna RS,
- prihode i rashode proračuna FBiH ,
- prihode i rashode proračuna županija,
- prihode i rashode proračuna općina.

Procijenjeni su podaci za : Foča-Ustikolina (VII-IX), Tešanj (VI-IX), Prozor (VII-IX) i Ravno (svi mjeseci).

Tabele 4.1. – 4.10. (Konsolidirani izvještaji: županije)

Konsolidirani izvještaj uključuje:

- Prihode i rashode proračuna županija,
- Prihode i rashode proračuna pripadajućih općina.

Procijenjeni su podaci za : Foča-Ustikolina (VII-IX), Tešanj (VI-IX), Prozor (VII-IX) i Ravno (svi mjeseci).

BiH : Entiteti i JR, I-X 2009.g.

		I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	Q1	Q2	Q3	Q4	Ukupno
1	Tekući Prihodi	384,6	359,4	402,0	416,4	425,2	443,4	497,4	448,8	470,4	465,1	1145,9	1285,0	1416,6	465,1	4312,6
11	Porezni prihodi	367,0	337,2	370,0	391,7	378,3	385,5	440,0	421,4	432,4	436,1	1074,2	1155,5	1293,8	436,1	3959,6
111	Neizravni porezi (i sredstva sa JR)	351,7	316,9	322,8	335,6	355,0	365,1	420,0	397,7	409,9	417,1	991,4	1055,7	1227,6	417,1	3691,9
	PDV	254,3	209,2	191,4	213,1	222,7	235,1	255,8	239,8	261,6	255,2	654,9	670,9	757,3	255,2	2338,3
	PDV na uvoze	126,3	151,9	174,9	177,3	161,5	178,3	182,6	165,6	178,5	183,0	453,0	517,1	526,7	183,0	1679,7
	PDV obveza prema PDV prijavama	168,1	109,4	106,1	100,2	117,5	116,8	124,4	136,5	134,9	125,1	383,6	334,6	395,7	125,1	1239,0
	PDV prema automatskom razrezu od stane UNO	0,0	0,0		0,0	0,1	0,0	0,1	0,1	0,0	0,0	0,1	0,1	0,1	0,0	0,2
	PDV jednokratne uplate	0,1	0,4	0,1	0,2	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,2	0,6	0,4	0,3	0,2	1,4
	Ostalo	2,6	1,9	2,3	1,6	1,7	1,8	2,4	1,7	2,0	2,1	6,9	5,2	6,1	2,1	20,2
	Povrat PDV	-42,8	-54,4	-92,0	-66,3	-58,2	-61,9	-53,7	-64,1	-53,8	-55,1	-189,2	-186,3	-171,7	-55,1	-602,3
	Carine	22,3	27,7	33,1	32,4	27,9	28,5	29,7	27,6	30,0	30,1	83,1	88,8	87,3	30,1	289,2
	Porez na promet	0,5	0,7	0,6	1,0	0,6	0,5	0,7	0,5	0,3	0,6	1,7	2,2	1,5	0,6	5,9
	Akciza	61,7	65,4	81,8	71,5	84,9	89,7	104,9	98,2	89,4	96,6	209,0	246,0	292,5	96,6	844,1
	uvozni pr.	49,1	44,2	55,9	45,4	53,4	57,6	74,0	62,4	53,9	61,5	149,2	156,3	190,4	61,5	557,3
	u zemlji	12,6	21,2	25,9	26,1	31,5	32,1	30,9	35,7	35,5	35,1	59,8	89,7	102,1	35,1	286,8
	Putarina	12,0	13,3	15,4	16,7	17,9	10,7	27,5	30,3	27,2	33,4	40,7	45,4	85,0	33,4	204,5
	Ostalo	1,0	1,1	1,3	1,4	1,5	1,4	1,8	1,8	1,7	1,6	3,4	4,2	5,3	1,6	14,6
	Ostali povrati	-0,2	-0,5	-0,8	-0,4	-0,5	-0,9	-0,4	-0,4	-0,4	-0,4	-1,5	-1,8	-1,2	-0,4	-4,8
112	Izravni porezi	15,3	20,3	47,1	56,1	23,4	20,4	20,0	23,7	22,5	18,9	82,8	99,8	66,1	18,9	267,7
	Porezi na dohodak i dobit	14,2	18,6	45,4	55,0	22,3	19,3	18,8	22,5	21,5	17,9	78,1	96,6	62,8	17,9	255,4
	Ostali porezni prihodi	1,1	1,7	1,8	1,1	1,0	1,1	1,2	1,2	1,0	1,1	4,6	3,2	3,4	1,1	12,3
12	Neporezni prihodi	16,0	21,9	31,5	24,5	46,8	57,2	56,8	27,2	37,6	28,5	69,4	128,4	121,6	28,5	348,0
13	Ostali prihodi	0,0	0,1	0,1	0,1	0,0	0,5	0,1	0,1	0,3	0,0	0,2	0,6	0,5	0,0	1,3
14	Donacije/grantovi	0,7		0,2	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,2	0,9	0,0	0,1	0,2	1,3
15	Transferi viših razina	0,8	0,2	0,2	0,1	0,1	0,3	0,4	0,1	0,1	0,3	1,2	0,5	0,6	0,3	2,6

2	Tekući Rashodi	310,5	368,2	392,4	433,3	412,5	460,1	465,7	420,9	455,8	474,3	1071,1	1305,9	1342,5	474,3	4193,8
21	Tekući izdaci	56,9	81,1	83,2	89,1	87,6	108,1	67,1	82,4	84,9	80,0	221,2	284,8	234,4	80,0	820,4
211	Plaće i naknade	53,2	73,0	72,6	73,3	73,6	92,2	50,9	69,9	69,2	63,1	198,9	239,0	189,9	63,1	690,9
212	Izdaci za materijal i usluge	3,7	8,1	10,5	15,8	14,0	15,9	16,2	12,5	15,8	16,9	22,4	45,7	44,5	16,9	129,5
22	Grantovi/Socijalni transferi/Subvencije	17,5	56,2	70,0	87,4	82,0	75,0	107,1	66,4	94,9	91,6	143,7	244,4	268,4	91,6	748,1
23	Plaćanje kamate	1,2	3,9	13,1	2,1	16,4	19,8	3,3	9,5	4,7	5,0	18,2	38,3	17,5	5,0	79,1
24	Ostali izdaci/potrošnja/transferi	0,1	19,7	19,7	22,2	18,4	25,2	23,5	20,0	23,7	33,0	39,6	65,8	67,3	33,0	205,6
25	Transferi sa JR	216,8	200,8	176,8	210,9	188,0	213,1	243,1	224,8	235,3	235,6	594,4	612,0	703,3	235,6	2145,2
	od čega: Proračun BiH	52,3	60,7	62,2	62,2	56,5	62,2	65,0	59,3	62,2	62,2	175,2	180,8	186,5	62,2	604,7
	od čega: FBiH / županije, opštine, Direkcija za ceste	124,0	110,9	84,1	115,4	99,0	113,6	138,2	126,6	132,3	132,9	319,0	328,0	397,0	132,9	1176,9
	od čega: RS / gradovi, opštine, JP "Putevi RS"	29,8	20,0	21,3	23,5	22,2	26,5	28,1	27,2	28,9	28,4	71,1	72,2	84,2	28,4	255,9
	od čega: Brčko	10,6	9,2	9,2	9,8	10,3	10,9	11,9	11,7	12,0	12,1	29,1	31,0	35,5	12,1	107,8
27	Transferi županijama, opstinama i gradovima	18,6	6,4	33,0	21,9	21,9	20,9	22,1	18,0	17,1	29,5	57,9	64,7	57,2	29,5	209,3
28	Neto pozajmljivanje*	-0,5	0,0	-3,4	-0,3	-1,9	-2,0	-0,6	-0,2	-4,8	-0,5	-3,9	-4,1	-5,6	-0,5	-14,1
3	Neto nabavka nefinancijskih sredstava	0,7	10,0	11,3	6,0	6,2	8,0	5,5	6,3	8,4	5,1	22,1	20,2	20,3	5,1	67,6
4	Vladin suficit (+)/ deficit(-) (1-2-3)	73,3	-18,9	-1,7	-22,9	6,6	-24,7	26,1	21,6	6,2	-14,3	52,7	-41,1	53,8	-14,3	51,2
5	Neto financiranje**	-1,33	-6,06	12,31	94,53	149,89	-25,04	372,27	-168,78	-10,28	-14,66	4,9	219,4	193,2	-14,7	402,8

Tabela 1.

BiH: država, entiteti, Brčko Distrikt, županije, I-IX 2009.g.

	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	Ukupno
1 Prihodi (11+12+13+14)	361.428.773	384.786.961	439.137.520	576.343.281	448.816.096	470.088.338	488.648.778	443.100.602	468.924.354	4.081.274.703
11 Prihodi od poreza	319.298.953	340.212.960	382.925.171	400.099.814	376.369.206	371.117.081	402.093.068	391.735.749	399.209.617	3.383.061.618
Porezi na dohodak i dobit	23.185.593	39.044.313	76.119.523	102.222.090	52.339.929	42.677.971	46.454.764	43.861.568	43.978.131	469.883.883
Porez na imovinu	2.616.954	2.550.559	1.618.842	1.547.039	1.591.952	1.682.939	1.761.066	1.523.452	1.475.482	16.368.285
Prihodi od neizravnih poreza	292.781.079	297.423.279	304.253.151	294.137.097	319.854.295	324.735.731	352.919.252	344.999.821	350.892.094	2.881.995.799
Ostali porezi	715.327	1.194.809	933.655	2.193.589	2.583.030	2.020.440	957.985	1.350.907	2.863.909	14.813.652
12 Neporezni prihodi	37.355.275	42.477.553	55.144.550	173.230.120	70.476.578	87.592.672	83.088.355	49.880.433	63.284.928	662.530.463
13 Grantovi	4.750.762	1.956.955	1.013.242	2.949.876	1.958.317	10.886.970	3.331.858	1.310.791	6.235.269	34.394.040
14 Ostali prihodi	23.784	139.492	54.558	63.471	11.996	491.614	135.498	173.629	194.541	1.288.582
2 Rashodi (21+22+23)	312.026.032	355.536.476	438.166.930	450.105.704	447.080.762	486.286.512	445.247.436	415.902.281	457.077.683	3.807.429.816
21 Tekući izdaci	312.348.840	354.335.201	440.371.367	448.207.019	447.674.776	486.862.197	442.944.022	415.650.782	460.380.926	3.808.775.129
Bruto plaće i naknade	195.867.926	222.173.513	223.009.579	221.169.481	223.704.039	239.793.495	181.721.865	214.994.718	213.217.919	1.935.652.534
Izdaci za materijal i usluge	23.488.055	33.707.795	39.131.890	45.365.026	43.070.585	52.129.849	40.506.794	40.401.015	52.200.443	370.001.452
Grantovi	91.082.280	94.418.035	165.004.254	179.452.325	164.426.852	174.365.279	217.008.054	150.294.196	189.098.706	1.425.149.981
Izdaci za kamate i ostale naknade	1.910.579	4.035.858	13.225.644	2.220.186	16.473.300	20.573.573	3.707.309	9.960.853	5.863.858	77.971.162
22 Ostali rashodi	280.440	1.286.094	1.407.840	2.389.385	1.475.935	1.433.144	2.348.446	432.196	827.562	11.881.042
23 Neto pozajmljivanje*	-603.248	-84.819	-3.612.276	-490.699	-2.069.949	-2.008.829	-45.032	-180.697	-4.130.805	-13.226.355
3 Neto nabavka nefinancijskih sredstava	7.799.828	10.157.560	15.318.561	11.423.096	17.502.866	30.734.293	17.299.755	23.445.850	30.749.844	164.431.654
4 Vladin suficit/deficit (1-2-3)	41.602.913	19.092.925	-14.347.971	114.814.480	-15.767.532	-46.932.468	26.101.587	3.752.471	-18.903.172	109.413.233
5 Neto financiranje**	-1.982.327	-6.304.047	11.916.135	97.911.531	149.730.473	-26.977.634	371.654.481	-168.888.753	-10.832.647	416.227.213

Tabela 2.

BiH: država, entiteti, Brčko Distrikt, fondovi, županije, općine, I-IX 2009.g.

	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	Ukupno
1 Prihodi (11+12+13+14)	705.254.022	770.153.952	830.744.249	978.286.528	821.824.003	863.460.228	898.176.989	840.214.497	868.736.712	7.576.851.179
11 Prihodi od poreza	626.275.203	685.669.909	734.242.311	763.495.884	713.542.421	726.328.860	777.222.010	755.025.016	766.180.740	6.547.982.354
Porezi na dohodak i dobit	28.931.451	45.646.996	81.461.664	116.714.648	59.499.240	49.893.780	54.773.749	50.856.501	51.217.405	538.995.434
Doprinosi za socijalnu zaštitu	257.908.149	297.425.505	304.245.251	306.379.390	290.276.119	306.718.806	317.765.883	309.390.246	311.396.182	2.701.505.532
Porez na imovinu	11.920.204	11.682.056	10.679.761	9.456.934	7.454.537	7.922.705	7.709.582	7.135.290	8.141.318	82.102.386
Prihodi od neizravnih poreza	326.319.645	329.274.929	336.455.097	328.349.486	353.415.368	359.227.807	395.390.220	385.960.669	392.314.704	3.206.707.926
Ostali porezi	1.195.753	1.640.423	1.400.539	2.595.424	2.897.158	2.565.762	1.582.576	1.682.312	3.111.130	18.671.077
12 Neporezni prihodi	68.036.746	76.071.434	87.938.177	208.170.979	102.301.163	121.788.818	114.582.929	80.834.193	93.104.285	952.828.725
13 Grantovi	9.888.634	6.847.464	7.039.037	5.733.244	5.020.077	13.924.091	6.943.817	4.977.695	10.013.987	70.388.045
14 Ostali prihodi	1.053.439	1.565.144	1.524.723	886.421	960.341	1.418.460	-571.768	-622.408	-562.299	5.652.055
2 Rashodi (21+22+23)	670.267.234	759.373.189	877.997.543	850.970.484	837.635.407	896.085.336	850.344.605	822.327.007	874.672.561	7.439.673.365
21 Tekući izdaci	667.593.633	753.574.397	872.771.154	846.030.484	834.256.060	890.190.725	845.651.531	818.415.172	872.064.183	7.400.547.337
Bruto plaće i naknade	231.138.617	259.674.277	262.664.726	258.637.087	261.130.821	279.206.759	221.732.028	250.880.462	250.645.931	2.275.710.708
Izdaci za materijal i usluge	130.525.436	184.356.290	203.613.453	184.697.525	192.488.720	200.305.381	185.270.415	182.769.979	196.098.451	1.660.125.650
Grantovi	302.957.988	304.460.556	392.225.206	399.263.013	362.912.638	388.966.163	433.634.104	373.554.078	418.103.806	3.376.077.553
Izdaci za kamate i ostale naknade	2.971.591	5.083.273	14.267.769	3.432.859	17.723.881	21.712.421	5.014.983	11.210.654	7.215.994	88.633.426
22 Ostali rashodi	3.096.181	5.669.746	8.642.037	5.618.220	5.617.275	8.511.025	5.202.459	4.626.244	7.153.576	54.136.763
23 Neto pozajmljivanje*	-422.580	129.046	-3.415.648	-678.220	-2.237.928	-2.616.414	-509.384	-714.409	-4.545.198	-15.010.735
3 Neto nabavka nefinancijskih sredstava	18.482.701	21.142.461	27.350.570	28.242.350	33.249.780	47.494.165	32.801.974	38.908.984	46.551.685	294.224.670
4 Vladin suficit/deficit (1-2-3)	16.504.086	-10.361.698	-74.603.864	99.073.694	-49.061.184	-80.119.272	15.030.410	-21.021.495	-52.487.534	-157.046.856
5 Neto financiranje**	-89.275	-7.343.638	11.778.185	97.501.163	152.892.588	-27.689.743	373.145.754	-167.038.506	7.145.673	440.302.201

Tabela 3.

Bosansko-podrinjska županija, I-IX 2009.g.

		I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	I-IX 2009	I-IX 2008
1	Prihodi (11+12+13+14)	2.516.509	2.478.733	2.231.419	3.298.174	3.666.737	2.602.777	3.195.731	3.020.497	3.193.230	26.203.807	34.456.576
11	Prihodi od poreza	2.141.951	1.973.848	1.900.398	2.680.304	2.175.842	2.244.316	2.797.384	2.584.320	2.643.467	21.141.831	24.657.470
	Porezi na dohodak i dobit	165.920	98.254	64.954	694.777	231.349	253.069	256.347	208.870	261.069	2.234.607	2.685.012
	Porez na imovinu	30.880	23.956	11.004	22.316	14.880	20.703	26.761	57.721	25.896	234.118	549.101
	Neizravni porezi	1.942.462	1.851.298	1.823.950	1.963.076	1.929.482	1.970.398	2.514.175	2.317.546	2.356.284	18.668.671	21.317.691
	Ostali porezi	2.689	341	490	135	131	146	101	183	218	4.434	105.666
12	Neporezni prihodi	296.728	248.296	252.575	498.658	545.462	256.576	241.230	214.202	355.841	2.909.567	3.053.163
13	Grantovi	76.252	254.423	76.491	112.147	940.932	96.422	154.642	219.499	191.446	2.122.255	6.647.040
14	Ostali prihodi	1.578	2.165	1.955	7.065	4.502	5.463	2.476	2.476	2.476	30.155	98.903
2	Rashodi (21+22)	2.932.191	2.961.305	3.288.815	3.069.889	3.797.848	3.286.887	3.200.997	3.407.779	2.823.167	28.768.880	29.719.905
21	Tekući izdaci	2.933.057	2.961.626	3.289.178	3.070.531	3.797.848	3.287.208	3.201.317	3.408.017	2.821.899	28.770.680	29.721.128
	Bruto plaće i naknade	1.656.581	2.077.436	1.825.636	1.872.409	1.787.438	1.815.646	1.757.858	2.020.584	1.704.215	16.517.803	16.260.955
	Izdaci za materijal i usluge	339.204	360.786	485.728	326.598	371.758	325.792	254.809	235.996	284.649	2.985.322	3.263.756
	Grantovi	875.438	522.065	976.499	868.381	1.637.258	1.144.709	1.135.928	1.125.403	831.139	9.116.820	10.119.032
	Izdaci za kamate i ostale naknade	61.834	1.339	1.315	3.143	1.394	1.060	52.721	978	1.015	124.799	35.719
	Doznake nižim potrošackim jedinicama	0	0	0	0	0	0	0	25.055	882	25.937	41.666
22	Neto pozajmljivanje*	-866	-321	-363	-642	0	-321	-319	-238	1.269	-1.801	-1.223
3	Neto nabavka nefinancijskih sredstava	42.336	29.056	108.165	129.331	45.605	283.427	84.280	44.748	332.462	1.099.411	1.029.096
4	Vladin suficit/deficit (1-2-3)	-458.019	-511.629	-1.165.561	98.953	-176.715	-967.537	-89.546	-432.030	37.601	-3.664.483	3.707.575
5	Neto financiranje**	-180.889	0	-14.968	-14.279	-15.274	-13.632	-153.329	-13.503	-14.400	-420.276	-392.889

Tabela 4.1.

Posavska županija, I-X 2009.g.

	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	I-X 2009	I-X 2008
1 Prihodi (11+12+13+14)	2.910.075	2.046.434	2.669.607	3.072.257	4.071.836	2.525.487	3.155.825	2.781.812	2.856.071	3.072.330	29.161.734	36.464.213
11 Prihodi od poreza	2.136.462	1.681.150	2.059.492	2.541.017	2.073.835	2.078.148	2.607.767	2.298.482	2.389.095	2.393.926	22.259.373	27.551.973
Porezi na dohodak i dobit	146.828	136.598	379.781	742.126	305.884	277.011	260.996	171.451	266.832	219.828	2.907.332	3.167.208
Porez na imovinu	50.711	33.473	24.064	34.033	29.860	57.063	60.253	44.315	41.295	37.581	412.646	405.785
Neizravni porezi	1.921.038	1.494.251	1.639.368	1.759.756	1.734.110	1.741.539	2.282.614	2.076.824	2.078.320	2.130.714	18.858.533	23.511.091
Ostali porezi	17.885	16.828	16.280	5.103	3.982	2.535	3.905	5.891	2.649	5.804	80.861	467.889
12 Neporezni prihodi	551.256	365.285	585.424	390.720	439.441	397.806	523.750	458.330	420.984	474.487	4.607.483	5.007.874
13 Grantovi	222.356	0	24.691	140.520	1.558.561	49.534	24.308	25.000	45.992	113.917	2.204.879	3.719.592
14 Ostali prihodi	0	0	0	0	0	0	0	0	0	90.000	90.000	184.774
2 Rashodi (21+22)	2.693.811	3.377.412	2.679.307	2.613.759	3.016.844	2.855.696	2.732.498	2.657.880	2.765.120	2.616.685	28.009.014	33.877.005
21 Tekući izdaci	2.693.811	3.377.412	2.679.307	2.613.759	3.020.344	2.855.696	2.732.498	2.657.880	2.765.120	2.616.685	28.012.514	33.863.713
Bruto plaće i naknade	1.701.767	1.734.507	1.740.624	1.733.790	1.727.073	1.706.055	1.462.629	1.873.295	1.604.927	1.648.546	16.933.213	17.233.306
Izdaci za materijal i usluge	652.702	690.032	687.617	527.883	543.039	632.312	405.513	484.975	590.846	526.691	5.741.610	6.855.364
Grantovi	322.860	951.680	248.399	352.086	750.233	517.328	849.497	298.283	568.120	440.168	5.298.655	9.731.751
Izdaci za kamate i ostale naknade	16.483	1.193	2.668	0	0	0	14.858	1.327	1.227	1.280	39.036	43.292
Doznake nižim potrošackim jedinicama	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
22 Neto pozajmljivanje*	0	0	0	0	-3.500	0	0	0	0	0	-3.500	13.292
3 Neto nabavka nefinancijskih sredstava	348.928	293.344	92.342	64.917	294.477	120.261	212.388	70.420	196.061	267.129	1.960.267	2.689.380
4 Vladin suficit/deficit (1-2-3)	-132.665	-1.624.322	-102.043	393.581	760.515	-450.469	210.939	53.512	-105.110	188.516	-807.546	-102.172
5 Neto financiranje**	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	-23.688

Tabela 4.2.

Herceg-bosanska županija, I-IX 2009.g.

	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	I-IX 2009
1 Prihodi (11+12+13+14)	5.023.765	5.259.725	5.527.680	7.163.685	8.418.325	5.857.292	8.055.084	5.765.440	6.244.665	57.315.661
11 Prihodi od poreza	3.855.640	4.096.075	4.035.786	5.527.983	4.454.553	4.388.648	5.602.676	4.721.957	5.071.427	41.754.744
Porezi na dohodak i dobit	341.120	284.194	287.417	1.631.451	477.361	465.003	631.059	450.904	471.404	5.039.913
Porez na imovinu	72.371	84.769	101.179	120.710	190.453	131.527	73.179	65.714	65.728	905.630
Neizravni porezi	3.375.449	3.653.906	3.539.696	3.713.447	3.691.995	3.742.454	4.635.711	4.170.170	4.503.475	35.026.303
Ostali porezi	66.700	73.206	107.494	62.375	94.744	49.664	262.728	35.169	30.819	782.899
12 Neporezni prihodi	678.231	684.059	1.026.667	878.695	1.530.754	977.385	1.715.821	671.743	839.987	9.003.342
13 Grantovi	483.496	460.728	439.399	731.565	2.408.439	455.780	690.865	331.787	269.973	6.272.031
14 Ostali prihodi	6.398	18.863	25.828	25.442	24.579	35.479	45.722	39.953	63.278	285.543
2 Rashodi (21+22)	5.271.810	5.213.561	5.837.971	2.114.112	8.943.180	6.477.703	6.600.259	4.993.809	6.295.619	51.748.024
21 Tekući izdaci	5.271.810	5.213.561	5.837.971	2.114.112	8.943.180	6.477.703	6.600.259	4.993.809	6.295.619	51.748.024
Bruto plaće i naknade	3.668.496	3.754.253	3.889.129	648.809	6.969.273	3.787.020	4.177.772	3.512.002	4.571.342	34.978.096
Izdaci za materijal i usluge	681.195	694.136	739.943	590.197	511.822	895.448	711.932	395.006	463.966	5.683.645
Grantovi	897.917	647.340	1.105.783	805.636	1.356.123	1.598.896	1.607.848	956.553	1.177.493	10.153.589
Izdaci za kamate i ostale naknade	6.702	14.045	9.836	22.202	9.436	9.620	24.167	6.563	18.187	120.757
Doznake nižim potrošačkim jedinicama	17.500	103.787	93.280	47.268	96.526	186.719	78.540	123.686	64.631	811.937
22 Neto pozajmljivanje*	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
3 Neto nabavka nefinancijskih sredstava	422.635	337.176	527.230	595.464	193.167	238.261	486.888	329.653	1.127.346	4.257.820
4 Vladin suficit/deficit (1-2-3)	-670.680	-291.012	-837.521	4.454.109	-718.022	-858.672	967.936	441.978	-1.178.299	1.309.817
5 Neto financiranje**	-24.615	-53.622	-77.136	-44.142	-41.351	-143.342	-52.342	-12.727	-206.236	-655.513

Tabela 4.3.

Hercegovačko-neretvanska županija, I-IX 2009.g.

	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	I-IX 2009	I-IX 2008
1 Prihodi (11+12+13+14)	15.314.625	16.984.715	19.211.663	23.498.747	24.635.337	19.869.911	19.996.661	18.480.377	20.966.040	178.958.076	195.698.071
11 Prihodi od poreza	12.168.723	11.153.404	13.564.324	17.426.296	12.778.315	13.010.135	15.458.674	14.872.720	14.578.968	125.011.559	148.212.504
Porezi na dohodak i dobit	1.328.217	1.749.822	3.088.913	6.799.114	2.894.276	2.728.255	2.714.643	2.923.837	2.540.704	26.767.781	26.640.458
Porez na imovinu	647.494	611.270	1.266.757	703.817	337.347	487.541	400.828	530.781	360.117	5.345.953	6.867.692
Neizravni porezi	10.062.428	8.672.040	9.084.075	9.831.244	9.471.849	9.739.850	12.310.133	11.386.851	11.644.336	92.202.806	113.074.384
Ostali porezi	130.584	120.272	124.578	92.121	74.843	54.488	33.070	31.252	33.811	695.019	1.629.970
12 Neporezni prihodi	2.792.252	5.169.749	5.169.200	4.637.415	3.937.305	4.100.369	3.822.076	3.069.774	4.390.577	37.088.716	39.132.103
13 Grantovi	351.050	657.739	472.217	1.426.107	7.906.767	2.729.403	698.872	518.288	1.968.642	16.729.084	6.422.714
14 Ostali prihodi	2.600	3.823	5.923	8.929	12.951	30.004	17.040	19.596	27.853	128.718	1.930.750
2 Rashodi (21+22)	18.143.399	18.295.248	23.068.759	16.698.911	16.869.496	20.182.256	24.391.142	18.068.252	23.851.185	179.568.647	170.243.656
21 Tekući izdaci	18.143.399	18.295.664	23.069.384	16.699.536	16.870.121	20.082.256	24.549.519	18.170.869	23.836.878	179.717.624	170.243.656
Bruto plaće i naknade	11.373.800	11.686.164	11.977.678	10.986.324	10.967.312	10.958.653	14.120.148	10.196.336	12.724.742	104.991.158	93.772.851
Izdaci za materijal i usluge	2.366.802	2.703.553	3.794.899	1.990.306	2.000.071	2.563.770	3.416.801	2.761.405	3.918.976	25.516.584	25.339.543
Grantovi	4.172.605	3.429.986	6.423.257	3.547.062	3.767.933	6.406.165	6.070.687	4.009.168	6.198.157	44.025.019	44.929.395
Izdaci za kamate i ostale naknade	122.486	14.737	33.777	45.785	26.401	32.558	107.408	28.640	34.891	446.684	445.863
Doznake nižim potrošackim jedinicama	107.704	461.224	839.772	130.060	108.405	121.109	834.474	1.175.320	960.111	4.738.180	5.756.004
22 Neto pozajmljivanje*	0	-416	-625	-625	-625	100.000	-158.377	-102.617	14.307	-148.978	
3 Neto nabavka nefinancijskih sredstava	1.031.542	844.190	724.345	566.886	1.347.953	1.279.600	961.646	778.189	2.226.247	9.760.597	16.113.464
4 Vladin suficit/deficit (1-2-3)	-3.860.316	-2.154.723	-4.581.440	6.232.950	6.417.888	-1.591.945	-5.356.127	-366.064	-5.111.392	-10.371.168	9.340.951
5 Neto financiranje**	1.730.131	-69.555	-42.250	391.916	30.806	17.728	-240.067	-42.266	-279.450	1.496.993	201.190

Tabela 4.4.

Sarajevska županija, I-IX 2009.g.

	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	I-IX 2009	I-IX 2008
1 Prihodi (11+12+13+14)	53.429.172	57.355.334	60.315.380	68.246.737	55.330.153	54.777.711	66.910.386	61.270.106	62.364.940	539.999.918	640.699.225
11 Prihodi od poreza	44.404.757	45.759.492	49.467.894	50.672.179	43.353.723	44.168.529	54.296.476	48.213.871	51.598.522	431.935.442	512.763.531
Porezi na dohodak i dobit	5.833.739	13.407.813	16.918.465	16.037.721	11.137.548	11.089.478	12.426.786	9.749.475	11.689.187	108.290.211	107.308.036
Porez na imovinu	5.688.948	5.170.567	3.597.023	3.117.742	1.896.904	2.009.954	2.330.680	2.026.856	2.966.782	28.805.456	32.340.433
Neizravni porezi	32.803.083	26.996.031	28.830.739	30.967.190	30.233.142	30.895.464	39.445.380	36.352.267	36.859.969	293.383.266	364.872.223
Ostali porezi	78.986	185.080	121.667	549.527	86.130	173.633	93.630	85.273	82.583	1.456.509	8.242.839
12 Neporezni prihodi	8.013.351	9.342.000	9.541.458	14.106.404	8.309.400	8.597.386	10.476.626	10.883.440	9.179.585	88.449.650	107.242.322
13 Grantovi	1.011.064	1.888.010	995.078	3.212.088	3.356.080	1.700.846	1.826.335	1.939.221	1.365.799	17.294.520	17.358.236
14 Ostali prihodi	0	365.833	310.950	256.067	310.950	310.950	310.950	233.573	221.033	2.320.307	3.335.136
2 Rashodi (21+22)	48.469.713	54.020.110	57.016.150	68.067.817	60.141.185	56.934.785	62.862.833	53.694.662	60.001.488	521.208.744	595.651.401
21 Tekući izdaci	48.555.466	54.060.106	57.217.800	68.275.462	60.403.269	57.008.800	63.133.664	53.756.011	60.055.644	522.466.222	603.185.708
Bruto plaće i naknade	23.945.245	25.515.484	25.145.677	25.584.913	24.007.868	24.711.519	21.908.926	22.043.607	22.956.482	215.819.720	225.079.653
Izdaci za materijal i usluge	2.056.486	7.785.966	4.818.658	7.530.206	5.047.661	4.526.455	4.072.955	4.479.557	4.819.963	45.137.907	51.383.896
Grantovi	22.458.365	20.751.631	27.199.574	35.141.251	31.293.713	27.768.210	37.118.775	27.230.278	32.229.681	261.191.477	326.374.059
Izdaci za kamate i ostale naknade	95.370	7.026	53.891	19.093	54.027	2.616	33.008	2.569	49.519	317.118	348.100
Doznake nižim potrošačkim jedinicama	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
22 Neto pozajmljivanje*	-85.753	-39.996	-201.650	-207.645	-262.083	-74.014	-270.831	-61.350	-54.156	-1.257.478	-7.534.307
3 Neto nabavka nefinancijskih sredstava	1.026.776	1.664.924	1.770.512	3.380.826	3.025.609	2.974.066	1.946.652	2.342.185	2.891.292	21.022.843	39.650.960
4 Vladin suficit/deficit (1-2-3)	3.932.682	1.670.300	1.528.719	-3.201.906	-7.836.642	-5.131.141	2.100.901	5.233.259	-527.840	-2.231.669	5.396.864
5 Neto financiranje**	-139.939	-9.722	-279.536	-29.889	-77.147	-9.722	-90.714	-9.722	-260.408	-906.798	-874.073

Tabela 4.5.

Tuzlanska županija, I-IX 2009.g.

		I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	I-IX 2009	I-IX 2008
1	Prihodi (11+12+13+14)	26.181.664	24.772.742	28.867.113	41.860.769	35.087.990	35.229.092	37.952.876	34.433.840	33.757.611	298.143.698	342.967.774
11	Prihodi od poreza	21.759.201	20.805.668	22.558.358	34.291.310	24.650.860	24.359.619	30.865.728	27.855.365	27.957.346	235.103.455	272.900.114
	Porezi na dohodak i dobit	1.444.682	2.226.880	3.760.370	12.338.923	4.761.029	4.197.703	5.589.238	3.927.009	3.987.539	42.233.373	44.943.541
	Porez na imovinu	752.170	1.160.215	1.164.019	1.297.507	921.223	1.008.288	952.431	673.634	872.101	8.801.590	10.204.964
	Neizravni porezi	19.557.328	17.390.979	17.619.219	20.632.177	18.951.407	19.119.277	24.212.958	22.329.294	23.078.535	182.891.173	217.065.580
	Ostali porezi	5.020	27.593	14.751	22.703	17.200	34.352	111.101	925.429	19.171	1.177.319	686.029
12	Neporezni prihodi	3.903.281	3.579.106	5.465.610	7.010.695	6.836.416	10.345.742	5.795.438	6.025.986	5.658.966	54.621.239	61.055.589
13	Grantovi	518.246	356.111	739.738	539.574	3.538.954	518.131	1.286.068	552.489	134.800	8.184.111	8.755.976
14	Ostali prihodi	937	31.857	103.407	19.190	61.760	5.600	5.642	0	6.500	234.893	256.095
2	Rashodi (21+22)	27.214.898	28.487.519	32.108.662	32.621.311	32.590.262	37.366.377	29.763.549	31.101.083	32.078.918	283.332.578	316.446.294
21	Tekući izdaci	27.249.515	28.529.026	32.160.856	32.651.859	32.646.444	37.417.787	29.793.835	31.134.228	31.753.777	283.337.326	316.260.192
	Bruto plaće i naknade	20.171.141	20.997.188	21.459.390	21.127.564	20.672.013	20.778.301	18.674.638	17.199.315	20.358.211	181.437.761	179.818.077
	Izdaci za materijal i usluge	3.712.549	3.213.200	5.647.816	5.316.712	4.964.416	6.724.413	4.953.247	5.006.103	4.113.756	43.652.211	48.246.464
	Grantovi	2.820.618	4.134.321	4.740.102	6.095.322	6.774.265	9.061.733	5.913.441	8.692.675	7.052.812	55.285.287	85.065.992
	Izdaci za kamate i ostale naknade	363.922	8.579	7.292	9.792	70.888	687.053	9.126	6.693	6.451	1.169.796	510.726
	Doznake nižim potrošačkim jedinicama	181.286	175.737	306.256	102.469	164.862	166.287	243.384	229.442	222.548	1.792.271	2.618.933
22	Neto pozajmljivanje*	-34.617	-41.507	-52.194	-30.548	-56.182	-51.410	-30.287	-33.144	325.141	-4.748	186.102
3	Neto nabavka nefinancijskih sredstava	989.569	915.631	1.068.883	2.128.265	1.626.378	1.547.360	2.561.032	2.429.495	1.434.890	14.701.504	24.921.586
4	Vladin suficit/deficit (1-2-3)	-2.022.803	-4.630.408	-4.310.432	7.111.194	871.350	-3.684.645	5.628.295	903.262	243.803	109.616	1.599.894
5	Neto financiranje**	-207.723	-103.876	-146.593	-153.499	-173.282	-1.730.962	-159.870	-89.782	-119.141	-2.884.728	-1.060.192

Tabela 4.6.

Unsko-sanska županija, I-IX 2009.g.

	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	I-IX 2009	I-IX 2008
1 Prihodi (11+12+13+14)	16.879.496	15.066.541	15.744.683	19.810.164	19.714.689	19.347.865	20.289.555	19.270.663	21.571.105	167.694.761	191.610.642
11 Prihodi od poreza	13.115.451	11.907.454	12.231.764	16.465.715	13.407.589	14.606.268	16.785.842	15.551.471	15.464.125	129.535.679	152.007.799
Porezi na dohodak i dobit	652.461	633.805	996.271	4.410.944	1.770.103	1.682.036	1.692.053	1.431.894	1.152.600	14.422.167	17.191.105
Porez na imovinu	676.893	595.498	385.930	300.716	342.713	361.048	302.626	400.170	345.750	3.711.344	4.873.475
Neizravni porezi	11.775.006	10.665.780	10.841.059	11.743.237	11.282.343	12.551.394	14.780.156	13.709.922	13.959.741	111.308.639	129.220.924
Ostali porezi	11.091	12.371	8.504	10.818	12.431	11.790	11.007	9.485	6.034	93.530	722.295
12 Neporezni prihodi	3.368.727	2.459.199	2.859.018	3.031.372	4.458.396	3.333.043	2.767.887	3.202.024	4.144.996	29.624.662	34.838.807
13 Grantovi	390.785	704.421	653.901	313.077	1.848.704	1.408.554	735.826	517.168	1.961.984	8.534.420	4.764.036
14 Ostali prihodi	4.533	-4.533	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2 Rashodi (21+22)	16.305.907	16.347.920	20.856.300	16.576.334	17.293.641	20.587.445	15.942.030	15.171.521	22.316.334	161.397.432	175.186.317
21 Tekući izdaci	16.311.696	16.351.507	20.855.624	16.582.316	17.293.641	20.587.445	15.919.893	15.171.521	22.320.432	161.394.075	175.187.632
Bruto plaće i naknade	11.335.351	11.195.414	12.558.462	11.504.620	10.849.917	11.134.613	9.754.668	9.790.719	10.329.168	98.452.933	98.861.432
Izdaci za materijal i usluge	1.757.583	1.572.992	1.665.807	1.058.234	1.474.805	2.013.992	1.997.442	1.530.996	3.256.128	16.327.979	16.901.215
Grantovi	2.859.676	2.380.571	3.492.865	3.593.517	3.603.964	3.633.106	3.294.161	2.195.211	4.868.274	29.921.346	37.902.560
Izdaci za kamate i ostale naknade	154.890	71.068	43.846	119.978	118.050	24.469	207.861	72.898	14.631	827.692	796.549
Doznake nižim potrošackim jedinicama	204.196	1.131.462	3.094.644	305.967	1.246.904	3.781.264	665.760	1.581.697	3.852.230	15.864.124	20.725.876
22 Neto pozajmljivanje*	-5.789	-3.587	676	-5.982	0	0	22.137	0	-4.098	3.357	-1.315
3 Neto nabavka nefinancijskih sredstava	450.985	308.038	1.239.504	539.757	1.624.266	670.978	3.973.763	4.626.279	5.420.690	18.854.259	17.786.841
4 Vladin suficit/deficit (1-2-3)	122.604	-1.589.416	-6.351.122	2.694.073	796.782	-1.910.557	373.762	-527.137	-6.165.919	-12.556.929	-1.362.515
5 Neto financiranje**	-9.126	-29.904	-9.070	-21.218	-105.286	-8.759	-26.824	-9.294	-590.824	-810.306	6.392.043

Tabela 4.7.

Zeničko-dobojska županija, I-IX 2009.g.

	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	I-IX 2009	I-IX 2008
1 Prihodi (11+12+13+14)	20.816.677	20.363.834	20.982.593	29.567.246	29.165.554	24.862.516	28.945.311	24.957.005	26.362.507	226.023.243	257.206.081
11 Prihodi od poreza	17.052.787	16.542.071	17.196.004	24.984.725	23.401.420	18.649.330	22.997.482	20.927.814	21.066.375	182.818.007	208.198.408
Porezi na dohodak i dobit	1.076.016	1.692.228	2.284.150	9.155.431	7.988.850	2.717.393	3.056.706	2.713.875	2.643.264	33.327.913	30.934.005
Porez na imovinu	872.644	734.738	790.554	792.277	605.122	535.340	535.544	458.139	514.245	5.838.602	9.943.917
Neizravni porezi	15.095.344	14.101.282	14.071.472	15.027.235	14.791.079	15.382.386	19.089.180	17.749.143	17.901.304	143.208.425	166.422.043
Ostali porezi	8.783	13.822	49.828	9.782	16.369	14.212	316.052	6.657	7.562	443.067	898.443
12 Neporezni prihodi	3.255.165	3.578.991	3.502.887	3.976.310	3.720.533	4.912.054	5.176.973	3.895.430	4.510.795	36.529.139	41.253.344
13 Grantovi	493.031	241.123	282.163	602.371	2.043.601	1.301.131	770.856	133.761	785.336	6.653.373	7.587.529
14 Ostali prihodi	15.694	1.650	1.540	3.840	0	0	0	0	0	22.724	166.800
2 Rashodi (21+22)	9.770.281	39.053.427	28.806.933	25.024.778	27.082.854	22.648.250	20.753.091	22.787.649	24.893.240	220.820.501	230.778.025
21 Tekući izdaci	9.772.781	39.047.727	28.806.933	25.024.778	27.082.854	22.650.750	20.753.091	22.787.649	24.893.240	220.819.801	230.777.325
Bruto plaće i naknade	3.167.110	25.373.417	15.506.070	14.492.921	14.847.639	14.919.390	12.539.516	12.815.898	14.344.548	128.006.509	125.651.553
Izdaci za materijal i usluge	2.870.311	4.117.372	5.023.468	4.126.434	4.470.475	4.655.304	2.816.924	3.137.882	4.381.659	35.599.828	36.441.240
Grantovi	3.601.766	9.354.884	7.873.465	6.318.324	7.599.739	2.663.707	5.368.145	6.665.935	5.860.559	55.306.524	66.587.242
Izdaci za kamate i ostale naknade	75.934	3.153	149	5.145	6.493	58.205	6.347	2.150	4.126	161.703	194.822
Doznake nižim potrošačkim jedinicama	57.660	198.902	403.780	81.954	158.507	354.144	22.158	165.784	302.348	1.745.238	1.902.468
22 Neto pozajmljivanje*	-2.500	5.700	0	0	0	-2.500	0	0	0	700	700
3 Neto nabavka nefinancijskih sredstava	1.997.185	982.167	888.566	1.139.778	2.069.857	2.604.426	1.160.407	1.434.633	1.846.911	14.123.931	27.056.484
4 Vladin suficit/deficit (1-2-3)	9.049.211	-19.671.760	-8.712.905	3.402.690	12.844	-390.160	7.031.813	734.723	-377.645	-8.921.189	-628.428
5 Neto financiranje**	-140.051	0	0	0	0	-123.910	-20.902	-5.000	0	-289.863	-553.893

Tabela 4.8.

Zapadnohercegovačka županija, I-IX 2009.g.

		I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	I-IX 2009	I-IX 2008
1	Prihodi (11+12+13+14)	6.478.714	7.175.677	7.776.554	6.792.348	8.422.695	5.906.556	10.481.545	6.843.073	7.502.279	67.379.441	70.293.850
11	Prihodi od poreza	5.481.697	4.889.810	6.524.273	5.761.106	5.229.806	4.738.761	9.321.464	5.845.448	5.972.714	53.765.080	56.246.369
	Porezi na dohodak i dobit	924.553	1.167.962	2.665.387	1.740.347	1.320.838	705.244	3.351.347	1.064.000	1.103.481	14.043.159	9.322.491
	Porez na imovinu	361.837	275.365	254.451	172.888	165.496	68.601	95.095	78.519	167.796	1.640.048	1.316.221
	Neizravni porezi	4.009.101	3.341.176	3.503.147	3.771.461	3.691.551	3.766.108	5.547.131	4.544.027	4.617.084	36.790.784	44.284.798
	Ostali porezi	186.207	105.308	101.288	76.411	51.922	198.808	327.892	158.902	84.352	1.291.089	1.322.859
12	Neporezni prihodi	837.627	2.259.053	1.189.174	995.398	1.243.837	926.015	1.104.755	974.919	1.391.537	10.922.314	10.044.542
13	Grantovi	158.989	26.815	44.215	35.845	1.924.276	206.156	55.326	22.706	138.028	2.612.354	3.968.006
14	Ostali prihodi	400	0	18.892	0	24.776	35.624	0	0	0	79.692	34.933
2	Rashodi (21+22)	6.418.958	7.997.621	10.666.129	8.824.386	7.021.331	6.696.268	8.244.343	6.800.072	6.432.651	69.101.759	66.467.056
21	Tekući izdaci	6.368.958	7.997.621	10.636.129	8.802.600	7.019.459	6.696.268	8.244.343	6.800.072	6.432.651	68.998.101	66.347.056
	Bruto plaće i naknade	4.000.859	4.131.699	4.109.509	3.998.623	3.989.277	4.067.389	3.456.276	3.962.179	3.919.789	35.635.600	35.639.013
	Izdaci za materijal i usluge	991.775	1.193.249	1.095.740	1.173.813	1.174.631	793.058	689.044	523.100	865.217	8.499.627	8.815.097
	Grantovi	1.174.548	2.403.531	5.038.922	3.233.173	1.588.058	1.485.399	3.657.966	2.000.763	1.330.811	21.913.171	19.389.507
	Izdaci za kamate i ostale naknade	16.274	50.093	46.548	59.571	43.911	55.208	91.532	71.272	68.320	502.728	728.276
	Doznake nižim potrošačkim jedinicama	185.502	219.049	345.410	337.420	223.582	295.214	349.526	242.758	248.515	2.446.975	1.775.163
22	Neto pozajmljivanje*	50.000	0	30.000	21.786	1.872	0	0	0	0	103.658	120.000
3	Neto nabavka nefinancijskih sredstava	422.681	412.684	115.734	318.688	180.654	214.918	473.101	319.139	-12.924	2.444.674	2.506.128
4	Vladin suficit/deficit (1-2-3)	-362.925	-1.234.627	-3.005.309	-2.350.726	1.220.711	-1.004.630	1.764.101	-276.138	1.082.552	-4.166.992	1.320.666
5	Neto financiranje**	-34.939	-1.028.563	-93.711	3.371.769	-83.298	-108.903	228.829	-257.714	-343.631	1.649.839	-867.697

Tabela 4.9.

Srednjobosanska županija, I-IX 2009.g.

	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	I-IX 2009	I-IX 2008
1 Prihodi (11+12+13+14)	12.947.314	12.853.716	12.350.647	16.647.169	23.695.497	13.949.152	16.687.380	15.670.226	15.944.038	140.745.139	156.219.914
11 Prihodi od poreza	10.778.527	10.570.026	10.086.376	13.959.207	12.375.991	11.528.855	14.191.452	13.193.676	13.541.999	110.226.110	129.719.672
Porezi na dohodak i dobit	693.335	576.808	1.197.255	4.008.193	2.135.091	1.408.353	1.658.405	1.548.713	1.720.059	14.946.213	18.320.873
Porez na imovinu	408.870	479.185	356.209	401.577	517.373	725.182	361.127	352.464	362.908	3.964.896	4.123.616
Neizravni porezi	9.664.190	9.498.444	8.522.050	9.535.657	9.716.880	9.384.623	12.157.429	11.282.211	11.445.158	91.206.640	106.450.315
Ostali porezi	12.132	15.589	10.862	13.780	6.647	10.697	14.491	10.287	13.874	108.360	824.868
12 Neporezni prihodi	1.817.446	2.115.899	2.083.737	2.174.890	2.431.654	2.159.584	2.094.747	2.212.924	2.162.649	19.253.530	21.743.470
13 Grantovi	351.341	167.791	180.534	513.073	8.881.882	260.713	401.181	263.626	239.390	11.259.530	4.729.272
14 Ostali prihodi	0	0	0	0	5.970	0	0	0	0	5.970	27.500
2 Rashodi (21+22)	12.178.176	14.244.615	15.490.834	13.614.363	14.419.169	15.039.212	12.777.595	14.688.955	15.678.697	128.131.616	140.975.382
21 Tekući izdaci	12.178.176	14.244.615	15.490.834	13.614.363	14.419.169	14.938.924	12.777.595	14.688.955	15.678.697	128.031.328	140.975.382
Bruto plaće i naknade	8.950.230	9.728.180	9.939.888	8.268.575	8.696.835	8.891.821	7.539.148	10.236.971	8.624.108	80.875.754	80.580.681
Izdaci za materijal i usluge	1.646.132	1.777.153	1.646.753	1.526.793	1.336.724	1.446.306	1.084.805	1.139.946	1.441.958	13.046.572	15.208.412
Grantovi	1.536.509	2.641.647	3.765.548	3.672.273	4.312.590	4.462.016	4.067.242	3.239.644	5.505.689	33.203.159	44.334.061
Izdaci za kamate i ostale naknade	6.587	21.789	5.234	26.407	33.849	63.491	10.049	5.907	16.012	189.325	144.371
Doznake nižim potrošačkim jedinicama	38.718	75.847	133.410	120.315	39.172	75.290	76.351	66.487	90.929	716.518	707.857
22 Neto pozajmljivanje*	0	0	0	0	0	100.288	0	0	0	100.288	
3 Neto nabavka nefinancijskih sredstava	205.379	322.402	285.865	303.163	446.252	928.551	322.089	785.101	86.404	3.685.207	6.823.450
4 Vladin suficit/deficit (1-2-3)	563.759	-1.713.301	-3.426.053	2.729.643	8.830.076	-2.018.611	3.587.696	196.170	178.937	8.928.316	8.421.082
5 Neto financiranje**	-16.270	-17.481	-15.489	-16.689	-17.067	-16.735	-16.731	-16.740	37.506	-95.696	-20.706

Tabela 4.10.